

Strategija Međunarodne organizacije rada

Socijalna sigurnost za sve

Utvrđivanje minimuma socijalne zaštite i izgradnja sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti

KRATAK PREGLED

Copyright © Međunarodna organizacija rada 2013
Prvo izdanje 2013

Publikacije Međunarodne organizacije rada uživaju zaštitu prava na osnovu Protokola 2 Univerzalne konvencije o zaštiti prava. Međutim, kratki odlomci iz ovih publikacija se mogu reprodukovati bez dozvole pod uslovom da se izvor navede. Za prava reprodukcije ili prevoda, treba se obratiti MOR Publikacijama (Prava i Dozvole), International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland ili putem e-maila: pubdroit@ilo.org. U Međunarodnoj organizaciji rada su takvi zahtevi dobrodošli.

Biblioteke, institucije i drugi korisnici registrovani u okviru organizacija za zaštitu autorskih prava mogu da kopiraju ovu publikaciju u skladu sa dozvolama koje su im izdate u tom cilju. Posetite www.ifrro.org kako biste pronašli organizaciju za zaštitu autorskih prava u svojoj zemlji.

Strategija Međunarodne organizacije rada: socijalna sigurnost za sve: utvrđivanje minimuma socijalne zaštite izgradnja sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti: kratak pregled / Međunarodna organizacija rada, Tim za tehnicku podršku dostojanstvenom radu za Srednju i Istocnu Evropu. – Budimpesta: MOR, 2013

ISBN 978-92-2-826746-4
ISBN 978-92-2-826747-1 (web pdf)

International Labour Organization; ILO DWT and Country Office for Central and Eastern Europe

Also available in English: The strategy of the International Labour Organization. Social security for all: building social protection floors and comprehensive social security systems – Geneva: ILO, 2012
(ISBN 978-92-2-126746-1; 978-92-2-126747-8 (web pdf))

Aussi disponible en français : La sécurité sociale pour tous : la stratégie de l'Organisation internationale du Travail : mettre en place des socles de protection sociale et des systèmes complets de sécurité sociale – Genève : BIT, 2012
(ISBN 978-92-2-226746-0; 978-92-2-226747-7 (web pdf))

También disponible en español: La estrategia de la Organización Internacional del Trabajo: seguridad social para todos: establecimiento de pisos de protección social y de sistemas integrales de seguridad social – Ginebra: OIT, 2012
(ISBN 978-92-2-326746-9; 978-92-2-326747-6 (web pdf))

social security / social protection / medical care / guaranteed income / family benefit / old age benefit / ILO Convention / ILO Recommendation / ILO Resolution / comment

02.03.1

ILO Cataloguing in Publication Data

Odredbe korišćene u publikacijama MOR koje su u skladu sa praksom Ujedinjenih Nacija i prezentacije tog materijala ne izražavaju bilo kakvo mišljenje Međunarodne organizacije rada po pitanju pravnog statusa neke države, oblasti ili teritorije ili njenih vlasti, ili kada je reč o promeni njenih granica.

Pozivanje na imena firmi i komercijalnih proizvoda i procesa ne znači da su oni priznati od Međunarodne organizacije rada, a ukoliko neka firma ili komercijalni proizvod nisu pomenuti to ne znači da se oni ne odobravaju.

Publikacije MOR i elektronska izdanja se mogu nabaviti u velikim knjižarama, lokalnim knjateljama MOR u mnogim zemljama ili direktno od ILO Publications International Labour Office, CH – 1211 Geneva 22, Switzerland. Katalogi ili spiskovi novih publikacija se mogu dobiti besplatno na gore navedenoj adresi, ili putem e-maila: pubvente@ilo.org

Posetite naš veb-sajt: www.ilo.org/publns

Sadržaj

	<i>Page</i>
<i>Predgovor</i>	v
<i>Izjave zahvalnosti</i>	vii
<i>Napomena urednika</i>	vii
Uvod.....	1
I Rezolucija i zaključci koji se odnose na dugoročnu raspravu o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti).....	11
II Preporuka koja se odnosi na nacionalne minimume socijalne zaštite (Preporuka o minimuma socijalne zaštite), 2012 (broj 202).....	31
III Odluka o naporima koje treba uložiti da bi minimumi socijalne zaštite postali nacionalna realnost širom sveta.....	41
<i>Reference</i>	43
<i>Dodatak</i>	45
Konvencija o minimalnoj normi socijalnog obezbeđenja, 1952 (br. 102).....	45

Predgovor

Ovaj dokument predstavlja strategiju socijalne sigurnosti Međunarodne organizacije rada prema dogovoru postignutom konsenzusom vlada i organizacija radnika i poslodavaca 185 zemalja članica.

Socijalna sigurnost za sve: Utvrđivanje minimuma socijalne zaštite i izgradnja sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti je rezultat decenijskog istraživanja, ekonomskih, finansijskih i studija iz oblasti osiguranja, pravnih analiza, tripartitnih konsultacija na svetskom, regionalnom i nacionalnom nivou, konsultacija i saradnje sa bliskim organizacijama u sistemu Ujedinjenih nacija, razgovora sa međunarodnim finansijskim institucijama kao i sa velikim brojem organizacija civilnog društva i, pre svega, intenzivnih razgovora koji su se vodili tokom Međunarodne konferencije rada, u tri navrata (2001, 2011. i 2012. godine).

Konsenzus koji je proistekao iz konsultacija i diskusija je konačno, juna 2012. godine, objavljen u vidu novog međunarodnog standarda rada: Preporuka o minimumu socijalne zaštite, 2012 (broj 202). Dokumenta koja treba da budu usvojena donošenjem odluke na međunarodnom, ili u ovom slučaju, na nacionalnom nivou, često izgube svoju oštricu, ali ovaj dokument predstavlja izuzetak.

U kontekstu svetske krize koju je obeležio nezapamćeni vrtlog nesigurnosti po pitanju politike, ekonomije, životne sredine i finansija, Preporuka šalje jasnu poruku onima koji donose odluke i kreiraju politiku u svim delovima sveta. Glavne poruke su sledeće:

- Socijalna sigurnost je jedno od ljudskih prava koje važi za sve i koje, bez obzira na to gde ljudi žive, treba da im zagarantuje barem osnovni minimum socijalne zaštite.
- Socijalna sigurnost predstavlja socijalnu i ekonomsku nužnost u borbi protiv siromaštva i izopštenosti iz društva i promovisanja razvoja, jednakosti i jednakih mogućnosti za sve.
- Minimum socijalne zaštite je ekonomski dostupan i može se primeniti, ispuniti i održavati bilo gde, u skladu sa nacionalnim okolnostima.
- Minimum socijalne zaštite bi trebalo da se sastoji od najmanje četiri garancije iz oblasti socijalne sigurnosti: osnovne zdravstvene zaštite i osnovne sigurnosti prihoda tokom detinjstva, radno aktivnog doba i starosti za sve stanovnike i decu.

- Sva društva bi takođe trebalo da razviju strategije za poboljšanje svog nivoa socijalne sigurnosti, u skladu sa standardima MOR u oblasti socijalne sigurnosti, u skladu sa razvojem i širenjem sopstvene ekonomije i finansijskih mogućnosti.

U središtu ovih poruka je sledeće mišljenje: nema opravdanja ni za jedno društvo koje odlaže izgradnju socijalne sigurnosti za svoje članove, a to se može izvesti u bilo kojoj fazi razvoja, čak i postepeno. Sva društva mogu da se razvijaju uz poštovanje jednakosti.

Države članice MOR, koje predstavljaju vlade, poslodavci i radnici, posvećene su ovoj strategiji. One su preuzele odgovornost za jačanje socijalne sigurnosti za svoje stanovništvo i za utvrđivanje nacionalnih minimuma socijalne zaštite, kao i, postepeno, izgradnju sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti.

Ova Preporuka predstavlja moćan doprinos Međunarodne organizacije rada postizanju Milenijumskih ciljeva razvoja (MDG) i debate koja je usledila.

Smatrajući da treba pustiti zaključke sa 100. Redovnog zasedanja Međunarodne organizacije rada 2011. godine i predloga usvojenog na 101. redovnom zasedanju Konferencije 2012. godine da govore za sebe, mi ćemo samo dati jedan kratak uvod koji će provesti čitaoca kroz navedena dokumenta.

Konsenzus koji je postignut je izvanredan, a platforma za socijalnu zaštitu je dobila veliku podršku, što je veoma ohrabrujuće. Međutim, koliko je važna sama strategija, toliko je važno i njeno sprovođenje, a uspešna primena će zavisiti od posvećenosti i aktivnosti mnogih, u nacionalnim okvirima i izvan njih. Ukoliko nakon jedne decenije budemo mogli da kažemo da je strategija MOR prihvaćena i da su njenom upotrebom stvorene pozitivne razlike u životima ljudi, moći ćemo da kažemo da je uspela. Preporučujem vam da je primenite na pravi način.

Gaj Rajder (Guy Ryder)
Generalni direktor Međunarodne organizacije rada

Izjave zahvalnosti

Ovaj dokument je proizvod rada i posvećenosti stotina ljudi koji su doprineli osmišljavanju strategije u vladama, organizacijama poslodavaca i radnika, na akademskom nivou, u civilnim društvima i međunarodnim organizacijama, uključujući i Međunarodnu organizaciju rada. Nemoguće ih je sve pomenuti po imenu. Imena onih koji su kao članovi Odbora za socijalnu sigurnost učestvovali na 100. i 101. redovnom zasedanju Međunarodne organizacije rada su navedena na kraju ovog dokumenta. Oni su doneli konačnu odluku i usvojili strategiju i ovu Preporuku kao predstavnici svih onih koji su doprineli njenom razvoju. Svima se zahvaljujemo.

Napomena urednika

Ova publikacija je prevod istoimenog izdanja MOR. Ipak, ovaj kratki pregled ne uključuje dva aneksa i reference relevantnih publikacija navedene u originalnom izdanju, ali je zato dopunjen Konvencijom MOR o minimalnoj normi socijalnog obezbeđenja iz 1952. godine (broj 102).

Uvod

Međunarodna organizacija rada (MOR) je u Odlukama i Zaključcima¹ usvojenim na Međunarodnoj konferenciji rada², u okviru 100. redovnog zasedanja MOR u junu 2011. godine, usvojila strategiju za odgovor izazovu proširenja obima socijalne sigurnosti i daljeg razvoja i održavanja sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti. Na osnovu pretpostavke da je socijalna sigurnost jedno od ljudskih prava, kao i društvena i ekonomska potreba, na Konferenciji je ustanovljeno da je prevazilaženje propusta u sistemu socijalne sigurnosti od ključnog značaja za pravičan ekonomski rast, društveni sklad i obezbeđivanje posla za sve žene i muškarce. U skladu sa tim, učesnici su pozvali na proširenje obima socijalne sigurnosti primenom dvodimenzionalnog pristupa, a imajući u vidu izgradnju sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti.

Na svom 101. redovnom zasedanju, u junu 2012. godine, Konferencija je usvojila novi standard međunarodne socijalne sigurnosti, Preporuku o minimumu socijalne zaštite, 2012. (broj 202)³, koja dopunjuje strategiju MOR o socijalnoj sigurnosti. Ova preporuka dopunjuje postojeće standarde MOR o socijalnoj sigurnosti i predstavlja „fleksibilan ali smislen vodič za države članice na putu utvrđivanja minimuma socijalne zaštite u okviru sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti „skrojenih“ prema nacionalnim okolnostima i odredjenom nivou razvoja“⁴.

Dvodimenzionalna strategija MOR nudi jasne savete po pitanjima budućeg razvoja socijalne sigurnosti u zemljama koje se nalaze u različitim fazama razvoja. Efikasne nacionalne strategije za proširivanje socijalne sigurnosti koje bi, u skladu sa okolnostima u određenoj zemlji, trebalo da imaju za cilj postizanje univerzalne zaštite stanovništva tako što bi bila garantovana barem minimalna sigurnost po pitanju zarada i pristup osnovnom nivou zdravstvene zaštite (horizontalna dimenzija), kao i postupno garantovanje viših nivoa zaštite koje propisuju savremeni standardi MOR o socijalnoj sigurnosti (vertikalna dimenzija). U skladu sa nacionalnim prioritetima, resursima i okolnostima, takve dvodimenzionalne strategije treba da imaju za cilj građenje i održavanje sveobuhvatnih i adekvatnih sistema socijalne sigurnosti.

I odluka i zaključci, kao i Preporuka, tiču se strategije i institucionalnog konteksta socijalne sigurnosti, uloge socijalne sigurnosti i potrebe za njom, strategije za proširenje opsega socijalne sigurnosti, dostupnosti i finansiranja socijalne sigurnosti, upravljanja socijalnom sigurnošću i uloge standarda MOR o socijalnoj sigurnosti. Ova dokumenta takođe naglašavaju ulogu vlade i njenih partnera u sprovođenju socijalne sigurnosti, napominjući da vlada

ima primarnu odgovornost kada je reč o omogućavanju efikasnog pristupa socijalnoj sigurnosti svima, kao i da efikasan socijalni dijalog ima ključnu ulogu u formulisanju, primeni i nadzoru strategija socijalne sigurnosti i obezbeđivanju dobrog upravljanja sistemima nacionalne socijalne sigurnosti. Mandat koji MOR ima za pružanje pomoći zemljama članicama u svim aspektima propisivanja i primene nacionalnih strategija i politike socijalne sigurnosti se ovim dokumentima potvrđuje i dalje određuje.

Strateške smernice MOR koje su ustanovljene u odluci i zaključcima iz 2011. godine, kao i u Preporuci, dalje unapređuju novi konsenzus o socijalnoj sigurnosti koji je postignut na 89. zasedanju Konferencije 2001.⁵ Ove smernice unapređuju tripartitni dogovor da se socijalna sigurnost proširi na sve kojima je potrebna, što je obuhvaćeno Filadelfijskom deklaracijom (1944) i delom Ustava MOR, a ponovo potvrđeno Deklaracijom MOR o socijalnoj pravdi za poštnu globalizaciju (2008), pri čemu se u smernicama naglašava neodvojivost, međusobna povezanost i uzajamna podrška zapošljavanja, socijalne zaštite, socijalnog dijaloga i prava na radnom mestu, tj. četiri strateška cilja Agende dostojanstvenog rada.

U pogledu važnosti strateških smernica koje je Konferencija dala po pitanju proširenja socijalne sigurnosti, ova publikacija sadrži, radi lakšeg snalaženja, odluku i zaključke usvojene 2011. godine (Deo I), kao i Preporuku broj 202 (Deo II) i Odluku koja se odnosi na napore da utvrđivanje minimuma socijalne zaštite postane nacionalna realnost širom sveta (Deo III)⁶ – zadnja dva dokumenta su usvojena 2012. godine. Ovi tekstovi odražavaju globalni tripartitni koncenzus koji je postiglo 185 zemalja, članica MOR, po pitanju važnosti, uloge i prirode socijalne sigurnosti u okviru nacionalnog socijalnog i ekonomskog razvoja. Ova opšta spoznaja se jasno odražava u govorima članova na 100. i 101. zasedanju Konferencije, čiji se odlomci nalaze u Aneksu I*.

Strategija MOR za proširenje socijalne sigurnosti se razvija već godinama, podstaknuta doprinosom članova i eksperata iz mnogih zemalja. Mnogi ljudi različitih profila godinama daju svoj doprinos tako što dele iskustva i mišljenja zahvaljujući čemu je jasno da se radi o jednoj uravnoteženoj strategiji koja se uklapa u različite nacionalne kontekste i značajno menja živote ljudi širom sveta. U pokušaju da se oda priznanje ovim vrednim doprinosima, u Aneksu II** ove publikacije navode se imena predstavnika vlada, organizacija poslodavaca

* Ovaj aneks je izostavljen pri izradi kratkog pregleda, videti napomenu urednika.

** Ovaj aneks je izostavljen pri izradi kratkog pregleda, videti napomenu urednika.

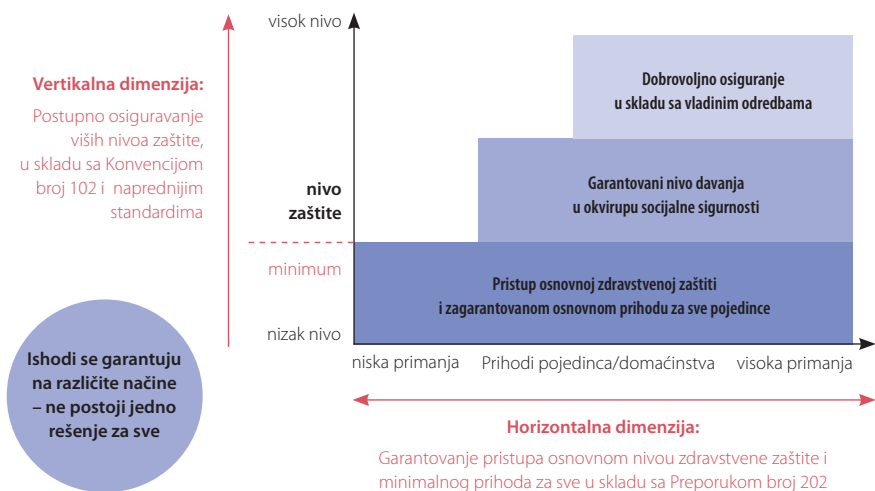
i radnika, eksperata, predstavnika međunarodnih organizacija i svih ostalih koji su dali doprinos ovom procesu na različite načine, uključujući i mnoge koji su, u raznim okolnostima, godinama vredno radili da socijalna sigurnost postane realnost za što veći broj ljudi.

Dvodimenzionalna strategija proširenja socijalne sigurnosti

Dvodimenzionalna strategija proširenja socijalne sigurnosti, definisana u odluci i zaključcima iz 2011. godine i dopunjena u Preporuci broj 202, sadrži sledeće elemente⁷:

- uspostavljanje i održavanje minimuma socijalne sigurnosti kao ključnog elementa za nacionalne sisteme socijalne sigurnosti (*horizontalna dimenzija*)
- sprovođenje strategije za proširenje socijalne sigurnosti koja postepeno obezbeđuje viši nivo socijalne sigurnosti za što veći broj ljudi, na osnovu standarda socijalne sigurnosti MOR (*vertikalna dimenzija*).

Ova dvodimenzionalna strategija za proširenje socijalne sigurnosti treba da ima za cilj izgradnju sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti koji bi bili u skladu sa nacionalnim prioritetima, resursima i okolnostima. Može se predstaviti na sledeći način:

Principi koje države članice treba da primenjuju prilikom proširenja socijalne sigurnosti u horizontalnoj i vertikalnoj dimenziji utvrđeni su Preporukom broj 202⁸, u kojoj se ukupna i primarna odgovornost države izdvaja kao najvažniji princip koji obuhvata sve ostale principe.

Prva grupa principa odnosi se na okvir sistema socijalne sigurnosti i njegove činioce, definisanje ovlašćenja i personalnih rešenja i stvaranje pravnog okvira. Zaštita bi trebalo da bude univerzalna, zasnovana na solidarnosti, sa ciljem da se postigne društvena inkluzija, čak i onih pojedinaca koji su deo neformalne ekonomije ("rad na crno"). Do takve univerzalne socijalne zaštite je moguće doći postupno, uključujući postavljanje ciljeva i vremenske okvire. Ovakva zaštita treba da počiva na nediskriminišućim principima, rodnoj ravnopravnosti i poštovanju posebnih potreba. Pravo na davanja treba da bude propisano nacionalnim zakonom i propraćeno efikasnim i dostupnim žalbenim procedurama. Prava i dostojanstvo ljudi kojima je garantovana socijalna sigurnost treba da se poštuju. Davanja treba da budu adekvatna i predvidiva.

Druga grupa principa se odnosi na primenu, finansiranje, koordinaciju, nadgledanje i upravljanje sistemom socijalne sigurnosti. Prilikom utvrđivanja i primene minimuma socijalne zaštite i strategija za proširenje socijalne sigurnosti države članice bi trebalo da imaju u vidu razne metode i pristupe, uključujući i one koje se tiču mehanizama finansiranja i načina primene sistema. Ove mere treba da se zasnivaju na solidarnosti u finansiranju uz ulaganje napora da se uspostavi optimalna ravnoteža odgovornosti i interesa onih koji finansiraju sistem i onih koji su korisnici davanja iz socijalne sigurnosti. Istovremeno, ove mere treba da obezbede:

- finansijsku, fiskalnu i ekonomsku održivost koja podrazumeva socijalnu pravdu i jednakost;
- transparentno, odgovorno i zdravo finansijsko upravljanje i administraciju;
- usklađenost politike socijalne zaštite sa društvenom, ekonomskom i politikom zapošljavanja;
- usklađenost institucija koje su odgovorne za pružanje socijalne zaštite uz obezbeđivanje visokokvalitetnih javnih usluga, radi efikasne primene;
- redovno nadgledanje primene kao i povremeno ocenjivanje; i
- puno poštovanje kolektivnog pregovaranja i slobode udruživanja svih radnika, kao i tripartitno učešće svih reprezentativ-

nih organizacija poslodavaca i radnika i konsultovanje sa svim ostalim relevantnim i reprezentativnim organizacijama kojima su obuhvaćeni oni na koje se ovo odnosi.

Horizontalna dimenzija: nacionalne platforme za socijalnu zaštitu

Horizontalna dimenzija strategije MOR se sastoji od „brze primene nacionalnih minimuma socijalne zaštite, koji predstavljaju osnovne garancije u okvirima socijalne sigurnosti, što znači da svako tokom svog životnog veka ima, u slučaju potrebe, pristup osnovnoj zdravstvenoj zaštiti i garantovanu sigurnost prihoda, bar na definisanom nacionalnom minimumu”⁹.

U tom pogledu, Preporuka broj 202. propisuje da države članice treba da utvrde i održavaju nacionalne minimume socijalne zaštite. Oni predstavljaju skup nacionalno definisanih osnovnih garancija socijalne sigurnosti koje obezbeđuju zaštitu koja ima za cilj sprečavanje ili ublažavanje siromaštva, ranjivosti i socijalne isključenosti. Ove garancije bi trebalo da znače da će, bar na minimalnom nivou, svako tokom svog života imati, u slučaju potrebe, pristup osnovnoj zdravstvenoj zaštiti i da će mu osnovni prihodi biti zagarantovani. Sve ovo omogućava efikasan pristup osnovnim dobrima i uslugama koje su kao takve propisane na nacionalnom nivou.

Nacionalni minimumi socijalne zaštite bi trebalo da sadrže bar sledeće četiri garancije koje se odnose na socijalnu sigurnost, a koje se definišu kao obavezne na nacionalnom nivou¹⁰:

- (a) pristup osnovnoj zdravstvenoj zaštiti, uključujući slučaj materinstva;
- (b) osnovnu sigurnost prihoda za decu koja podrazumeva nabavku hrane, omogućavanje školovanja, pružanje nege i svih drugih neophodnih proizvoda i usluga;
- (c) osnovnu sigurnost prihoda za radno aktivne osobe koje nisu u mogućnosti da zarade dovoljno novca, naročito u slučaju bolesti, nezaposlenosti, porodijskog odsustva i invaliditeta; i
- (d) osnovnu sigurnost prihoda za starije osobe.

Ovakve garancije treba da budu pružene svim stanovnicima i svojoj deci, kako je propisano nacionalnim zakonima i drugim propisima, a u skladu sa postojećim međunarodnim obavezama¹¹.

Preporuka broj 202. takođe nalaže da osnovne garancije u okviru socijalne sigurnosti treba da budu propisane zakonom. Nacionalni zakoni i drugi propisi bi trebalo da utvrde obim, uslove i nivo davanja za realizaciju ovih garancija, kao i da predvide efikasne i dostupne žalbene procedure.

Osnovne garancije koje se odnose na socijalnu sigurnost treba da budu dostupne kroz najefikasniju kombinaciju davanja i sistema, u nacionalnom kontekstu. Davanja mogu obuhvatati davanja za decu i porodicu, za slučaj bolesti, za slučaj materinstva, za slučaj invalidnosti, porodične nadoknade (penzije), za slučaj nezaposlenosti i garancija zaposlenja i za slučaj povrede na radu, kao i bilo koja druga davanja u novcu ili naturi. Sistemi koji pružaju ovakva davanja mogu biti univerzalni sistem davanja, sistem socijalnog osiguranja, sistem socijalne pomoći, sistem negativnog oporezivanja prihoda, nacionalni sistem zapošljavanja i sistem podrške prilikom zapošljavanja.

Do neophodnih finansijskih sredstava se može doći uz pomoć različitih metoda kojima se aktiviraju neophodni resursi za obezbeđivanje finansijske, fiskalne i ekonomske održivosti nacionalnih minimuma socijalne zaštite, uzimajući u obzir mogućnosti doprinosa različitih populacionih grupa. Takvi metodi, pojedinačno ili kombinaciji, mogu uključivati efikasno sprovođenje naplate poreza i doprinosa, izmena prioriteta troškova ili šira i dovoljno progresivna osnovica za ubiranje sredstava.

Vertikalna dimenzija: nacionalne strategije za proširenje socijalne sigurnosti

Naglasivši da se proces izgradnje sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti ne može zaustaviti na najnižem nivou zaštite, članice MOR su se, 2011. godine, dogovorile da primenjuju "one strategije koje teže obezbeđivanju viših nivoa sigurnosti prihoda i pristupa zdravstvenoj zaštiti (uzimajući u obzir i nastojeći, pre svega, da se pridržavaju sistema davanja utvrđenog Konvencijom broj 102) što je moguće većem broju ljudi i što je pre moguće, a zasnivajući se, pre svega, na strategijama koje imaju za cilj postepeno uključivanje onih koji rade na crno u formalne ekonomske tokove."¹²

Preporuka broj 202 daje dodatne smernice po pitanju formulacije i implementacije strategija za proširenje nacionalne socijalne sigurnosti, zasnivajući se na konsultacijama na nacionalnom nivou koje se ogledaju u efikasnim socijalnim dijalozima i socijalnom učešću. Ove strategije bi, na prvom mestu, trebalo da se bave utvrđivanjem i održavanjem minimuma socijalne zaštite

i pokušajima da se obezbede viši nivoi zaštite što je moguće većem broju ljudi, u skladu sa ekonomskim i finansijskim mogućnostima zemalja članica i to što je pre moguće. Viši nivoi zaštite mogu da podrazumevaju obezbeđivanje široke palete davanja, veću pojedinačnu pokrivenost i viši nivo davanja.

Prilikom izgradnje sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti, cilj zemalja članica bi trebalo da bude dostizanje obima i nivoa davanja propisanih Konvencijom broj 102 o socijalnoj sigurnosti (minimalni standardi) iz 1952, ili drugim konvencijama MOR i preporukama o socijalnoj zaštiti koji postavljaju više standarde.

Preporuka broj 202 takođe nudi smernice u vezi sa procesom koji države članice treba da poštuju prilikom formulisanja i primene strategija za proširenje nacionalne socijalne sigurnosti. Na početku tog procesa treba utvrditi ciljeve koji odražavaju nacionalne prioritete, utvrditi postojanje propusta i prepreka u okviru zaštite, potruditi se da se poteškoće u okviru sistema zaštite prevaziđu na adekvatan način, definisati finansijske potrebe i resurse, kao i vremenske okvire i ustanoviti redosled odgovarajućih strategija. Poseban naglasak se stavlja na podizanje svesti stanovništva, između ostalog, pomoću socijalnog dijaloga.

Strategije za proširenje socijalne sigurnosti treba da podrže rast broja zvanično zaposlenih i smanjenje broja neformalno zaposlenih, a treba ih i dopunjavati, uvek kada je to moguće, aktivnim merama tržišta rada.

Ka sveobuhvatnim sistemima socijalne sigurnosti

Dve dimenzije strategije socijalne sigurnosti MOR imaju za cilj izgradnju i održavanje sveobuhvatnih i odgovarajućih sistema socijalne sigurnosti koji su usklađeni sa ciljevima nacionalne politike. Neophodna je i usklađenost sa drugim sektorskim politikama, jer se na taj način omogućava da strategije za proširenje socijalne sigurnosti budu usklađene sa primenom širih nacionalnih razvojnih planova u oblasti ekonomije i zaštitom životne sredine.

Ova strategija podvlači važnost nadgledanja napretka u primeni minimuma socijalne zaštite na nacionalnom nivou i ispunjavanja ostalih ciljeva nacionalnih strategija za proširenje socijalne sigurnosti. To treba sprovoditi pomoću odgovarajućih mehanizama koji su definisani na nacionalnom nivou, uključujući i tripartitno učešće reprezentativnih udruženja poslodavaca i radnika, kao i kroz konsultacije sa ostalim relevantnim i reprezentativnim udru-

ženjima osoba koje su obuhvaćene strategijom. Države članice bi, takođe, trebale redovno da održavaju konsultacije na temu napretka i planova za dalje horizontalno i vertikalno proširenje socijalne sigurnosti. Preporuka broj 202 takođe ohrabruje države članice da razmenjuju informacije, iskustva i stručna mišljenja, između sebe, kao i sa MOR. Primenom ove preporuke države članice bi mogle da zatraže tehničku pomoć od MOR i drugih relevantnih međunarodnih organizacija, u skladu sa mandatima tih organizacija.

Dvodimenzionalna strategija MOR otvara jedno novo poglavlje u socijalnoj zaštiti. Reafirmišući ljudsko pravo na socijalnu zaštitu, ova strategija potvrđuje da je ovo pravo, zajedno sa promovisanjem zaposlenosti, ekonomska i socijalna neophodnost za razvoj i napredak. Ona prepoznaje važnost univerzalnosti zaštite, zasnovane na društvenoj solidarnosti, sa ciljem sprečavanja i smanjenja nezaposlenosti, nejednakosti, društvene isključenosti i nesigurnosti, promoviše jednake mogućnosti i rodnu i rasnu ravnopravnost i pruža podršku prelasku iz nezvaničnih u zvanične vidove zaposlenosti. Ova strategija socijalnu sigurnost vidi kao način da se ljudi obuče da se lakše prilagode promenama u ekonomiji i na tržištu rada, a takođe prepoznaje da sistemi socijalne sigurnosti deluju kao automatski socijalni i ekonomski stabilizatori koji doprinose stimulanju ukupne tražnje u vreme krize i pružaju podršku tranziciji ka održivijoj ekonomiji. Strategija naglašava sveukupnu i primarnu odgovornost države u skladu sa nacionalnim prioritetima i uz efikasnu upotrebu nacionalnih resursa, važnost pravnih ovlašćenja, efikasno upravljanje i široki nacionalni konsultativni proces.

Svi ovi elementi su suštinski važni za omogućavanje dostojanstvenog života ljudi, korišćenje prava na socijalnu sigurnost i unapređenje društvene inkluzije i produktivne ekonomije.

Ova strategija predstavlja važan doprinos MOR globalnoj diskusiji o minimumima socijalne zaštite i o budućnosti socijalne sigurnosti u vreme kada svet koji potresa kriza traga za novom ravnotežom između ekonomske i socijalne politike u cilju postizanja održivog razvoja.

-
1. MOR, 2011: Odluka i zaključci koji se odnose na dugoročnu raspravu o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti), Međunarodna konferencija rada, 100. redovno zasjedanje, Ženeva, 2011, u *Zborniku* (Ženeva, 2011), broj 24: Izveštaj Odbora za dugoročnu raspravu o socijalnoj zaštiti, štampan u Delu I ove publikacije. Odluka i zaključci su usvojeni nakon diskusije o izveštaju MOR *Socijalna sigurnost za socijalnu pravdu i pravednu globalizaciju: dugoročna rasprava o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti) u okviru Deklaracije MOR o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju*, Izveštaj br. VI, Međunarodna konferencija rada, 100. redovno zasjedanje, Ženeva, 2011.
 2. Okupljajući predstavnike vlasti, poslodavaca i radnika svih 185 zemalja članica MOR, Međunarodna konferencija rada je organ MOR koji donosi odluku o opštim strategijama organizacije, uspostavlja i usvaja međunarodne standarde koji se odnose na rad.
 3. Preporuke koje se odnose na nacionalne minimume socijalne zaštite (Preporuke za utvrđivanje minimuma socijalne zaštite, 2012. (broj 202). Dokument je usvojen sa 453 glasa za i jednim glasom protiv.
 4. Odluke i zaključci koji se odnose na dugoročnu raspravu o socijalnoj zaštiti (Socijalna zaštita), 2011, paragraf 31.
 5. Odluka i zaključci koji se odnose na socijalnu sigurnost, Međunarodna konferencija rada, 89. zasjedanje, Ženeva, 2001. Videti i MOR: *Socijalna sigurnost: Novi konsenzus* (Ženeva, 2001).
 6. Odluka da utvrđivanje minimuma socijalne sigurnosti postane nacionalna realnost širom sveta, Međunarodna konferencija rada, 101. zasjedanje, Ženeva 2012, u *Zborniku* (Ženeva, 2012), broj 14: Izveštaj Odbora o minimumu socijalne zaštite, štampan i u Delu III ove publikacije.
 7. Preporuka broj 202, paragrafi 1. i 2. Videti i zaključke po pitanju dugoročne rasprave o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti), 2011, paragrafi 8–14.
 8. Preporuka broj 202, paragraf 3.
 9. Zaključci koji se odnose na dugoročnu raspravu o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti), 2011. paragraf 9.
 10. Preporuka broj 202, paragrafi 4. i 5.
 11. Isto, paragraf 6.
 12. Zaključci koji se odnose na dugoročnu raspravu o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti), 2011, paragraf 11.

Deo I

Rezolucija i zaključci koji se odnose na dugoročnu raspravu o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti)

Rezolucija koja se odnosi na dugoročnu diskusiju o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti)¹³

Generalna konferencija Međunarodne organizacije rada, na sastanku u Ženevi, u okviru 100. zasedanja, 2011. godine,

Otvorivši, u skladu sa Deklaracijom MOR o socijalnoj pravdi za poštenu globalizaciju, dugoročnu diskusiju na osnovu izveštaja broj VI, *Socijalna sigurnost za socijalnu pravdu i poštenu globalizaciju*,

1. Usvaja sledeće zaključke,
2. Poziva Administrativni savet Međunarodne organizacije rada (kao rezultat dugoročne rasprave o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti), a u skladu sa sledećim zaključcima u kojima se prepoznaje potreba za preporukom), da u dnevni red 101. zasedanja Međunarodne konferencije rada 2012. godine, uvrsti tačku za utvrđivanje standarda pod nazivom „Uređenje autonomnog Predloga minimuma socijalne zaštite”, sa ciljem usvajanja pomenute preporuke, i
3. Poziva Administrativni savet Međunarodne organizacije rada da sa dužnom pažnjom razmotri sledeće zaključke o planiranju budućih aktivnosti u vezi sa socijalnom zaštitom (socijalnom sigurnošću) i zahteva od generalnog direktora da te zaključke uzme u obzir prilikom pripreme i primene programa i budžeta za naredne dve godine, kao i prilikom utvrđivanja drugih sredstava na koja bi moglo da se računa tokom tok dvogodišnjeg perioda (2012. i 2013. godine).

Zaključci koji se odnose na dugoročnu diskusiju o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti)¹⁴

Zakoni i institucionalni kontekst

1. Novim konsenzusom o socijalnoj sigurnosti postignutim na Međunarodnoj konferenciji rada, prilikom 89. zasedanja 2011. godine, najviši prioritet je dat politikama i inicijativama koje mogu da obezbede socijalnu sigurnost onima koje postojeći sistemi ne uključuju. Zahvaljujući tome, Međunarodna organizacija rada je 2003. godine pokrenula Globalnu kampanju o socijalnoj sigurnosti i obuhvatom za sve. Deklaracija MOR o socijalnoj pravdi za poštenu globalizaciju, usvojena na Međunarodnoj konferenciji rada u okviru 97. zasedanja 2008. godine, je ponovo potvrdila, u okviru Agende dostojanstvenog rada, tripartitnu odlučnost za proširenje socijalne sigurnosti na sve kojima je potrebna.

2. Međunarodna konferencija rada je na svom 98. zasedanju 2009. godine prepoznala ključnu ulogu koju politika socijalne zaštite ima kao odgovor na krizu, a Globalni pakt o zapošljavanju je pozvao zemlje članice da „razmotre, u skladu sa okolnostima, izgradnju sistema adekvatne socijalne zaštite za sve, oslanjajući se na osnovni minimum socijalne zaštite“. Na plenarnom sastanku Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, održanom na visokom nivou, o Milenijumskim ciljevima razvoja (MDG Summit) u septembru 2010. godine prepoznato je da bi „promovisanje univerzalnog pristupa socijalnim službama i obezbeđivanje minimuma socijalne zaštite mogli da predstavljaju značajan doprinos konsolidovanju i ispunjenju daljih razvojnih ciljeva“ i postignuta saglasnost o Minimumu socijalne zaštite koju je Izvšni odbor Ujedinjenih nacija predložio 2009. godine.

3. Na regionalnim tripartitnim sastancima MOR u Južnoj Americi, arapskim zemljama, Aziji i Pacifiku tokom 2007. i 2008. godine razgovaralo se o strategijama za proširenje socijalne sigurnosti. Iz toga je proistekla generička dvodimenzionalna strategija za proširenje, koja kombinuje proširenje na sve na osnovu nacionalno definisanih minimuma socijalne zaštite i postepeno ostvarenje viših nivoa socijalne zaštite kroz sveobuhvatne sisteme. Ova strategija je podržana tripartitnom deklaracijom iz Jaunde (Kamerun) o primeni Minimuma socijalne zaštite usvojene na Drugom afričkom simpozijumu o dostojanstvenom radu u Jaundeu 2010. godine i u Rezimeu predsedavajućeg tripartitnog sastanka eksperata o strategijama za proširenje socijalne sigurnosti 2009. godine.

4. Ovaj konsenzus o socijalnoj sigurnosti je podržan Agendom za dostojanstven rad, uključujući i njena četiri stuba: zaposlenost, socijalni dijalog, socijalna zaštita i standardi i osnovni principi i prava. Ova četiri stuba su neodvojivi, međusobno povezani i podupiru jedan drugi. Zaključci o socijalnoj sigurnosti su zasnovani na ovom kontekstu. Održivi sistemi socijalne sigurnosti predstavljaju ključni element u promovisanju produktivnog ekonomskog rasta uz poštovanje prava. Oni su usko povezani sa svim elementima Agende dostojanstvenog rada i trebalo da se zasnivaju na ovlašćenjima u pravnim okvirima. Tripartitnost i socijalni dijalog koji se zasnivaju na slobodi povezivanja i efikasnom prepoznavanju prava na kolektivno ugovaranje su ključni elementi koji garantuju adekvatne nadnice radnicima na taj način povećavaju kapacitet plaćanja doprinosa. Oni takođe doprinose održivosti širih sistema socijalne sigurnosti u kojima se sistemi sa plaćanjem doprinosa i sistemi bez plaćanja doprinosa međusobno dopunjuju.

Potreba za socijalnom sigurnošću i njena uloga

5. Konferencija prepoznaje i podvlači sledeće:

(a) Socijalna zaštita je jedno od ljudskih prava.

Svaki član društva ima pravo na socijalnu zaštitu kako je propisano članom 22. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Širom sveta, veliki broj žena, muškaraca i dece nema adekvatnu ili pak bilo kakvu socijalnu zaštitu. Prepoznajući, u okviru Filadelfijske deklaracije, svečano obećanje MOR u da će „nastojati da unapredi programe zemalja članica u cilju proširenja mera socijalne sigurnosti radi obezbeđivanja osnovnih prihoda za sve one kojima je takva zaštita potrebna, kao i sveobuhvatne zdravstvene zaštite“, zemlje članice su potvrdile nastojanja MOR da se postigne adekvatna socijalna sigurnost za sve.

(b) Socijalna sigurnost je društvena potreba.

Efektni nacionalni sistemi socijalne sigurnosti su moćne alatke za obezbeđivanje sigurnih prihoda, prevenciju i smanjenje siromaštva i nejednakosti i promovisanje društvenog uključivanja i dostojanstva. Oni predstavljaju važno ulaganje u dobrobit radnika i stanovništva u celini, putem poboljšavanja pristupa zdravstvenoj zaštiti i obezbeđivanja sigurnosti prihoda čime se olakšava pristup obrazovanju, smanjenja dečijeg rada i eliminacije njegovih najtežih oblika. Socijalna sigurnost ojačava društvenu koheziju i time doprinosi očuvanju socijalnog mira, inkluzivnih društava i poštene globalizacije koja nudi pristojan životni standard za sve.

(c) Socijalna sigurnost je ekonomska potreba.

Dostojno i produktivno zaposlenje koje podrazumeva puno radno vreme je najvažniji izvor sigurnosti prihoda. Socijalna zaštita predstavlja ključ za obezbeđivanje pravične podele plodova progressa za sve. Održiv rast zahteva dobro zdravlje, ishranu i obrazovanje, koji mogu da pomognu da se od niske produktivnosti i aktivnosti na nivou egzistencijalnog minimuma dođe do visoko produktivnih dostojanstvenih poslova, kao i da se sa neformalnih vidova zapošljavanja pređe na formalne. Socijalna sigurnost, dobro osmišljena i povezana sa drugim vidovima politike, poboljšava produktivnost, stopu zaposlenosti i podržava ekonomski razvoj. Adekvatna socijalna sigurnost pospešuje ulaganje u ljudski kapital, i u korist radnika i u korist poslodavaca, omogućava radnicima da se prilagode promenama i olakšava inkluzivnu strukturalnu promenu zasnovanu na jednakosti i povezanu sa globalizacijom. Kao efikasan automatski stabilizator u vreme krize, socijalna sigurnost doprinosi ublažavanju ekonomskih i socijalnih posledica loše ekonomske situacije, povećanju fleksibilnosti i bržem oporavku i kretanju ka inkluzivnom rastu.

Strategije za proširenje socijalne sigurnosti

6. Mnoge zemlje u razvoju su tokom poslednje decenije značajno napredovale po pitanju proširenja socijalne sigurnosti. One predstavljaju najbolji dokaz da je proširenje socijalne sigurnosti moguće. Uprkos ovom napretku u mnogim zemljama i dalje postoje veliki propusti unutar sistema socijalne sigurnosti. U nekim delovima sveta, veliki deo stanovništva je potpuno isključen iz sistema socijalne sigurnosti.

7. Rizik da budu isključeni iz sistema socijalne sigurnosti je naročito veliki za pojedine grupe, među kojima su i radnici koji nisu prijavljeni i oni koji su zaposleni na neki atipičan način, ranjivi radnici u seoskim i gradskim sredinama, domaći radnici, radnici migranti, nekvalifikovani radnici, invalidi i hronični bolesnici, kao i oni koji imaju HIV ili AIDS. Žene su češće suočene sa isključenjem iz sistema od muškaraca zbog diskriminacije koju trpe tokom celog životnog veka, kao i zbog tereta odgovornosti za porodicu i negu koji najčešće nose na svojim plećima. Deca stanovništva koje je isključeno češće odrastu u pojedince narušenog zdravlja i nižeg stepena uhranjenosti što ugrožava njihovu budućnost i budućnost celog društva.

8. Ispravljanje raskoraka u obuhvatu (sistemom socijalne sigurnosti) je jedan od najvažnijih prioriteta za postizanje pravednog ekonomskog razvoja,

društvene kohezije i pronalaženje dostojanstvenog rada za sve muškarce i žene. Efikasne nacionalne strategije za proširenje socijalne sigurnosti koje su usklađene sa nacionalnim prioritetima, administrativnom izvodljivošću i finansijskim mogućnostima doprinose ostvarenju ovih ciljeva. Nacionalne strategije treba da imaju za cilj ostvarenje univerzalnog obuhvata stanovništva barem minimalnim nivoom zaštite (horizontalna dimenzija) i postepeno obezbeđivanje viših nivoa zaštite u skladu sa modernim standardima socijalne sigurnosti MOR (vertikalna dimenzija). Ove dve dimenzije proširenja obuhvata socijalnom sigurnošću se kreću ka usklađivanju sa zahtevima Konvencije broj 102 o socijalnoj sigurnosti (minimalni standardi), iz 1952, podjednako su važne i treba ih primenjivati istovremeno kada je to moguće.

9. Horizontalna dimenzija bi trebalo da ima za cilj brzu implementaciju nacionalnog minimuma socijalne zaštite koja garantuje osnovni nivo socijalne zaštite tako što svi, kojima je to potrebno tokom života, mogu da računaju na osnovnu zdravstvenu zaštitu i na sigurnost prihoda bar na nacionalno definisanom minimumu. Politika minimuma socijalne zaštite treba da ima za cilj poboljšanje efikasnosti pristupa osnovnim dobrima i uslugama, da promoviše produktivnu privrednu aktivnost i koordinirana sa ostalim vidovima politike koji utiču na porast zaposlenosti, smanjuju broj neformalno zaposlenih i broj zaposlenih na nesigurnim i slabo plaćenim radnim mestima, obezbeđuju dostojanstven rad i promovišu preduzetništvo.

10. Kako pristup postojanja jedinstvenog rešenja za sve nije odgovarajući, svaka država članica treba da osmisli i primeni svoje garancije minimuma socijalne zaštite u skladu sa nacionalnim okolnostima i prioritetima koji se definišu uz učešće socijalnih partnera. Dok su očekivani ishodi ovih garancija univerzalne prirode, države članice pronalaze različite načine za primenu politike minimuma socijalne zaštite, koji mogu podrazumevati i univerzalni plan davanja, socijalno osiguranje, javne programe za zapošljavanje i planove za podršku zapošljavanju, kao i planove za socijalnu pomoć koje omogućavaju davanja samo onima koji imaju niska primanja ili odgovarajuću kombinaciju takvih mera. Da bi bio efikasan, ovaj vid politike zahteva odgovarajuću kombinaciju preventivnih mera, davanja i socijalnih službi.

11. Proces građenja sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti ne može se zaustaviti na najnižem nivou zaštite. Stoga, vertikalna dimenzija strategije za proširenje socijalne sigurnosti u svakoj zemlji članici bi trebalo da nastoji da obezbedi više nivoe sigurnosti prihoda i pristup zdravstvenoj zaštiti što većem broju ljudi i što je pre moguće (imajući u vidu pre svega obuhvat i davanja propisane Konvencijom broj 102), dok bi sve trebalo da se, kao

preduslov, zasniva na politici čiji je cilj ohrabrivanje učešća neformalno zaposlenih i postepena formalizacija takvog rada. Kako se privreda razvija i postaje otpornija, mogućnost pristupa, kao i sigurnost prihoda i zdravstvena zaštita takođe treba da jačaju.

12. Nacionalne strategije za proširenje socijalne sigurnosti treba da se primenjuju u skladu sa mogućnostima određene nacije i setom osnovnih principa, tj. univerzalnom pokrivenošću sistemom socijalne zaštite, progresivnom realizacijom prilikom koje se obezbeđuje trenutna zaštita od diskriminacije, promovisanjem rodne ravnopravnosti, društvenom i ekonomskom primerenošću, davanjima zasnovanim na pravima, finansijskom i fiskalnom održivošću, dobrim rukovođenjem sa sveukupnom opštom odgovornošću države i stalnom uključenošću socijalnih partnera, i najzad institucionalna i organizaciona pitanja ne treba da spreče adekvatan ishod primene zaštite. Ovi principi treba da predstavljaju vodič za nacionalnu politiku i strateške odluke.

13. Strategije za proširenje socijalne sigurnosti su usko povezane sa politikom zapošljavanja. Države članice bi stoga trebalo da obrate posebnu pažnju na stvaranje ekonomskog i socijalnog okvira koji bi bio održiv i koji bi uticao na porast broja dostojanstvenih poslova i produktivnog zapošljavanja. Ogroman sektor neformalne ekonomije predstavlja poseban izazov za proširenje obuhvata socijalne sigurnosti. Socijalno osiguranje je i dalje glavni stub sistema socijalne zaštite u mnogim zemljama članicama, ali je, po pravilu, usredsređen na zaposlene. Međutim, sve veći broj zemalja u razvoju postepeno proširuje socijalno osiguranje na druge kategorije radnika kao što su samozaposleni, oni koji rade kod kuće, oni koji rade u seoskim sredinama i oni koji rade u malim i veoma malim preduzećima, i to tako što prilagođavaju raspon davanja, doprinosa i administrativne procedure. Uključivanje ovakvih grupa radnika u sistem socijalnog osiguranja predstavlja ključnu komponentu formalizacije zapošljavanja, a takođe može da smanji troškove davanja namenjenih siromašnim radnicima koji rade u neformalnom sektoru, u sistemima koji se finansiraju iz poreza.

14. Zemlje članice treba ohrabriti da stalno čine napore u cilju prelaska sa neformalnih na formalne vidove zapošljavanja. Iako politika socijalne sigurnosti igra važnu ulogu u postizanju ovog cilja, ona treba da se podudara sa fiskalnom politikom i politikom zapošljavanja i da bude potpomognuta administrativnim procedurama koje imaju za cilj da stvore adekvatne podsticaje za prelazak na formalno zapošljavanje i smanjenje troškova takvog prelaska. Zemlje članice trebalo ohrabrivati da jačaju vidove pomoći, da promovišu i primenjuju zakonske okvire, uključujući adekvatno zapošljavanje, da kontrolišu

poreze i socijalnu sigurnost u cilju smanjenja prevara, neformalnu ekonomiju koja podrazumeva nezakonito zapošljavanje, neprijavljene poslove i neprijavljene radnike. Formalizacija ekonomije je jedan od ključnih preduslova za dugoročni rast koji će povećati osnovu javnih prihoda neophodnu za finansiranje viših nivoa socijalne sigurnosti za obveznike doprinosa i poreske obveznike, kao i nedoprinosna davanja za one koji nemaju mogućnosti da učestvuju plaćanjem doprinosa.

Garantovanje dostupnosti i finansiranje socijalne sigurnosti

15. Troškovi koji su neophodni za finansiranje sistema socijalne sigurnosti predstavljanju dugoročnu investiciju u stanovništvo. Ona društva koja ne ulažu u socijalnu sigurnost bivaju suočena sa značajnim troškovima zbog nedostatka zdrave i produktivne radne snage, ekonomske nesigurnosti i društvene isključenosti. Sa druge strane, ulaganje u stanovništvo kroz sisteme socijalne sigurnosti zahteva sredstva koja moraju biti obezbeđena od strane preduzeća, radnika, domaćinstava i ostalih obveznika doprinosa i poreskih obveznika. Zato je izuzetno važno da se pronade racionalna ravnoteža između kratkoročnih i dugoročnih davanja i troškova sistema socijalne sigurnosti za društvo i različite grupe finansijera i korisnika.

16. Intervencije u sistemu socijalne sigurnosti treba da ispune svoje ciljeve u smislu društvene i ekonomske adekvatnosti i troškovne efikasnosti. Stalno nadgledanje i procena kratkoročne i dugoročne efikasnosti, kao i efikasnosti pojedinačnih programa i sistema socijalne sigurnosti (uključujući aktuarske studije) od strane socijalnih partnera predstavljaju važne mehanizme koji mogu dovesti do reformi i prilagođavanja kada god je potrebno. Kada je reč o sistema kojima upravlja država, transparentnost konsultovanje i socijalni dijalog se smatraju odgovarajućim. U sistemima koji uključuju radnike i poslodavce obično se pribegava socijalnom dijalogu i dogovorima.

17. Mnoge države članice koje se nalaze na različitim nivoima razvoja su već primenile elemente nacionalnog minimuma socijalne zaštite u sklopu svojih napora za izgradnju sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti. Države članice su odabrale različite opcije da osiguraju neophodan fiskalni prostor, uključujući i izmene u prioritetima kada je reč o troškovima i proširenje izvora prihoda. Održiv rast, progresivna formalizacija zapošljavanja i visok nivo produktivnog zapošljavanja su od ključnog značaja za garantovanje finansijskih sredstava koja su neohodna za proširenje socijalne zaštite.

18. Iako bi nacionalni minimumi socijalne zaštite trebalo da se finansiraju iz domaćih izvora prihoda kako bi se obezbedila njihova dugoročna stabilnost, u nekim slučajevima ti izvori prihoda nisu dovoljni da bi se minimum socijalne zaštite proširio na sve potencijalne korisnike u kratkom vremenskom okviru. Međunarodna saradnja može imati značajnu ulogu u pomoći državam članicama pri započinjanju procesa i izgradnji nacionalne osnove prihoda sa ciljem obezbeđivanja održivih finansijskih mehanizama.

19. O pristupačnosti sistemima socijalne sigurnosti se dosta raspravlja u kontekstu demografskih promena. Očekivani porast stope ekonomske zavisnosti u narednim decenijama povećava zabrinutost po pitanju održivosti sistema socijalne sigurnosti. Starenje stanovništva će povećati troškove za penzije, zdravstvo i dugoročnu negu u narednim decenijama. Međutim, postoje dokazi za to da je ovom izazovu moguće odgovoriti ukoliko postoje valjano organizovani sistemi. Neophodni reformski procesi se mogu uspešno sprovesti uspostavljanjem pravične ravnoteže između socijalnih potreba i finansijskih i fiskalnih zahteva i ukoliko su uklopljeni u pažljivo vođen proces socijalnog dijaloga.

20. Neophodno je stvoriti pozitivnu sinergiju socijalne zaštite, finansijske politike i ekonomske politike radi postizanja održivog rasta i dostojanstvenog rada na višem nivou. Integrisane nacionalne politike koje promovišu produktivno zapošljavanje su neophodne kako bi se osiguralo održivo finansiranje, obratila pažnja na eventualni nedostatak neophodnih veština, promovisala produktivnost, obratila pažnja na raznolikost radne snage u smislu pola, godišta, nacionalne i etničke pripadnosti i kako bi se olakšalo uspostavljanje ravnoteže između poslovnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca. Neke od mogućnosti, u okviru ovih politika, spadaju u domen politike sistema socijalne sigurnosti, dok ostale pripadaju drugim sferama politike. Pomenute mogućnosti mogu uključivati:

- (a) integrisanje makroekonomske, socijalne i politike zapošljavanja koje daju prednost dostojanstvenom radu;
- (b) mudro ulaganje rezervi iz oblasti socijalne sigurnosti;
- (c) izgradnja kvalitetnih javnih službi koje pozitivno utiču na efikasnost sistema socijalne sigurnosti;
- (d) promovisanje socijalnog dijaloga, delotvorno priznavanja prava na kolektivno pregovaranje i slobodu udruživanja;
- (e) promovisanje i jačanje okruženja za održiva preduzeća u cilju porasta zapošljavanja i pronalaženja dostojanstvenog posla;

- (f) ulaganje u obrazovanje, profesionalne veštine i učenje tokom čitavog života;
- (g) promovisanje dobrog upravljanja migracijama radne snage;
- (h) olakšavanje balansa poslovnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca i osiguravanje efikasnog pristupa obimnim socijalnim službama radi ispunjavanja potreba dece, starih, obolelih od HIV i AIDS i invalida. Ovde spada i zaštita trudnica što podrazumeva adekvatna nega majke i bebe pre i posle porođaja, kao i garancija prihoda i druge vrste podrške ženama u poslednjim nedeljama trudnoće i prvim nedeljama nakon porođaja;
- (i) politike koje omogućavaju svim radnicima, uključujući i one koji su zaposleni na atipičan način, da koriste svoje pravo na socijalnu sigurnost;
- (j) promovisanje učešća žena u radnoj snazi uz poštovanje jednakosti i stvaranje boljih prilika za zapošljavanje, smanjenje podeljenosti tržišta rada među muškarcima i ženama, eliminisanje rodnih razlika kada je reč o zaradama i omogućavanje jednakih mogućnosti za profesionalni razvoj;
- (k) olakšavanje efikasnog prelaska iz škole na posao;
- (l) poboljšanje načina rehabilitacije radnika sa smanjenom radnom sposobnošću, uključujući ličnu podršku i obuku tamo gde je to prikladno, sa ciljem hrabrenja ovakvih pojedinaca da učestvuju na tržištu rada;
- (m) kombinovanje zamene prihoda kao funkcije socijalne sigurnosti sa politikom aktivnog tržišta rada, kao i pružanje pomoći i podstreka u cilju promovisanja realnog učešća na formalnom tržištu rada.

21. Omogućavanje starijim ženama i muškarcima da na adekvatan način budu deo radne snage je često od ključne važnosti za prilagođavanje sistema socijalne sigurnosti demografskim promenama. Pored politika koje promovišu punu zaposlenost, mere za promovisanje zapošljavanja starijih radnika mogu da podrazumevaju i:

- (a) ulaganje u tehnologiju, bezbednost na radu i zdravstvene mere koje dozvoljavaju produktivno zapošljavanje starijih radnika i radnika sa zdravstvenim oštećenjima i invaliditetom;
- (b) podizanje stope učešća starijih radnika u radnoj snazi tako što će biti eliminisana diskriminacija po pitanju godina i što će radnici i poslodavci biti stimulisani da pristupe prestrukturiranju preduzeća tako što će na inovativan način organizovati posao;
- (c) uvođenje društveno prihvatljivih pravila kroz transparentan proces, uključujući socijalni dijalog i tripartitnost, a koja se odnose na godine za odlazak

u penziju i to tako što treba da odražavaju održivu vezu između trajanja i zahteva radnog veka i penzionisanja, uzimajući u obzir faktore poput uslova na poslu, godine službe i priznanje da je penzionisanje legitimni deo životnog ciklusa.

Upravljanje socijalnom sigurnošću

22. Sistemima socijalne sigurnosti se mora valjano upravljati i moraju se primenjivati sa ciljem da osiguraju efikasnost pri postizanju dogovorenih ciljeva, zatim efikasnost pri upotrebi sredstava i transparentnost kako bi stekli poverenje onih koji ih finansirju i onih koji od ovih sistema imaju korist. Aktivno učešće svih aktera, najpre radnika i poslodavaca, uz pomoć efikasnih mehanizama socijalnog dijaloga i tripartitnog nadgledanja, jeste važan način za obezbeđivanje dobrog upravljanja sistemima socijalne sigurnosti.

23. Država ima opštu odgovornost za efikasan sistem socijalne sigurnosti, naročito kada je reč o političkim obećanjima i imajući u vidu postavljanje adekvatnih politika, pravnih i upravljačkih okvira i sistema nadzora koji garantuju adekvatan nivo davanja, dobro upravljanje i menadžment i zaštitu stečenih prava korisnika usluga i ostalih učesnika sistema.

24. Kolektivno pregovaranje i sloboda udruživanja igraju važnu ulogu u pregovorima između poslodavaca i radnika po pitanju propisa iz oblasti socijalne sigurnosti, uključujući profesionalne i druge dodatne sisteme. Dogovori bi trebalo da budu u kontekstu državnog upravljačkog okvira.

25. Socijalni dijalog je od ključnog značaja u prepoznavanju i definisanju prioritetnih ciljeva politike ovoga sistema, u kreiranju odgovarajućih davanja, u utvrđivanju uslova za ostvarivanje prava i oblika isplate, za raspodelu finansijskog tereta među generacijama i među obveznicima doprinosa i poreskim obveznicima, kao i za potrebu da se pronađe pravična ravnoteža između socijalnih očekivanja i finansijskih prepreka.

26. Socijalni dijalog je važan doprinos stalnom nadgledanju finansijske održivosti i socijalne adekvatnosti, kao i efikasnosti menadžmenta i administracije ovoga sistema. Takođe je važan i za primenu postojećih zakona iz oblasti socijalne sigurnosti kako bi svi oni koji to treba da urade platili dospele obaveze i kako bi davanja bila odobrena onima koji ispunjavaju uslove. Ovo zahteva dobro finansijski opremljene i dobro obučene službe javne inspekcije koje treba da promovišu i obezbede sprovođenje zakona, kao i da spreče neispunjavanje obaveza po pitanju uplate doprinosa, prevare i korupciju. Međutim,

ovo zahteva i aktivno nadgledanje od strane poslodavaca, radnika i drugih učesnika u sistemu.

27. Kako bi imali očekivanu aktivnu ulogu u obezbeđivanju dobrog rukovođenja socijalnom sigurnošću, svi radnici i poslodavci treba da imaju na umu i da razumeju postojeće odredbe o socijalnoj sigurnosti i razne izazove sa tim u vezi. Države članice bi trebalo da uzmu u obzir uključivanje opšteg znanja o socijalnoj sigurnosti u sistem obrazovanja i program obuke na različitim nivoima nacionalnih sistema obrazovanja. Organizacije poslodavaca i radnika treba da izgrade značajne kapacitete kako bi bile u stanju da podele znanje o socijalnoj sigurnosti sa svojim članovima, kao i da aktivno učestvuju u socijalnom dijalogu o politici u oblasti socijalne sigurnosti i nadgledanju i nadzoru u okvirima sistema socijalne sigurnosti.

Uloga standarda MOR

28. Aktuelni¹⁵ standardi MOR u oblasti socijalne sigurnosti, a posebno Konvencija broj 102, predstavljaju jedinstven set minimalnih standarda za nacionalne sisteme socijalne sigurnosti koji su prihvaćeni na međunarodnom nivou. Oni propisuju principe od kojih zavisi nacrt, finansije, upravljanje i nadgledanje nacionalnih sistema socijalne sigurnosti. Konvencija broj 102 i dalje predstavlja kamen temeljac i referencu za postepeni razvoj sveobuhvatne socijalne sigurnosti i njeno širenje na nacionalnom nivou. Nekoliko zemalja članica koje trenutno primenjuju uspešnu i inovativnu politiku proširenja socijalne sigurnosti su nedavno ratifikovale Konvenciju broj 102, dok su ostale članice nagovestile da nameravaju to da učine.

29. Sve češća ratifikacija Konvencije broj 102 i njena primena, kao i ostale konvencije iz oblasti socijalne sigurnosti i dalje su glavni prioritet država članica. Stoga je od ključnog značaja podizanje svesti i razumevanja standarda MOR u oblasti socijalne sigurnosti, identifikovanje propusta u obuhvatu koji mogu da spreče dalju ratifikaciju Konvencije i kreiranje politike koja bi mogla da popuni ove propuste. Takođe, postoji potreba za širenjem informacija o zahtevima koji se odnose na primenu ovih instrumenata, kao i za ulaganjem posebnih napora u izgradnju finansijskih resursa i obuku socijalnih partnera, a samim tim i za jačanjem uloge socijalnog dijaloga u primeni standarda.

30. Kako je naglašeno u ishodu diskusije o Opštem istraživanju na temu socijalne sigurnosti koju je 2011. godine sproveo Odbor za primenu standarda, jezik izvesnih odredbi u Konvenciji broj 102. se često smatra rodno pristrasnim. Postoji potreba za pragmatičnim rešenjem koje bi omogućilo

interpretaciju Konvencije na način koji bi bio odgovarajući za oba roda, a da pritom ne zahteva reviziju samog instrumenta ili slabljenje propisanih nivoa zaštite i obuhvata stanovništva. Ovo bi moglo da olakša dalju ratifikaciju Konvencije od strane zemalja članica.

31. U skladu sa obnovljenom podrškom obezbeđivanju barem osnovnog nivoa socijalne sigurnosti utvrđivanjem minimuma socijalne zaštite, postoji potreba za preporukom koja bi se nadovezala na postojeće standarde i koji bi državama članicama pružila fleksibilno, ali smisleno usmerenje u cilju utvrđivanja minimuma socijalne zaštite u okviru sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti kreiranih prema nacionalnim okolnostima i nivou razvoja. Takva preporuka treba da bude promotivna, rodno korektna i da dozvoljava fleksibilnu primenu od strane svih država članica koje bi tom prilikom koristile različite metode i resurse u skladu sa svojim mogućnostima, kao i sopstveni vremenski okvir za progresivnu primenu. Elementi eventualne preporuke za minimume socijalne zaštite su skicirani u Dodatku uz ove zaključke.

Uloga vlade i socijalnih partnera

32. Vlade imaju najveću odgovornost kada je reč o omogućavanju svima da na efikasan način pristupe socijalnoj sigurnosti. Efikasan proces socijalnog dijaloga ima ključnu ulogu u pružanju doprinosa formulisanju, primeni i nadgledanju politike socijalne sigurnosti i obezbeđivanju dobrog upravljanja sistemima socijalne sigurnosti.

33. Vlade zemalja članica bi trebalo da razmotre i/ili primene sledeće:

- (a) potpuno preuzimanje odgovornosti za socijalnu sigurnost tako što će biti utvrđena adekvatna politika, stvoren pravni i institucionalni okvir, primenjeni efikasni mehanizmi rukovođenja i menadžmenta, uključujući pravni okvir koji bi osigurao i zaštitio private podatke pojedinaca koji se nalaze u njihovim bazama podataka iz oblasti socijalne sigurnosti;
- (b) insistiranje na povezanosti politike socijalne sigurnosti sa drugim oblastima – politikom zapošljavanja, makroekonomskom politikom – unutar okvira pronalaženja dostojanstvenog posla, posebno obraćajući pažnju na promovisanje progresivne formalizacije zapošljavanja i pružanje podrške produktivnom zapošljavanju;
- (c) razvoj nacionalne dvodimenzionalne strategije za proširenje sistema socijalne sigurnosti kroz proces koji se zasniva na socijalnom dijalogu i koji prepoznaje propuste u željenim nivoima socijalne sigurnosti i trudi se da prevaziđe te propuste na jedan koordiniran i planski način tokom

- određenog perioda, a sa ciljem utvrđivanja nacionalnih minimuma socijalne zaštite i izgradnje sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti;
- (d) jemčenje da politika socijalne sigurnosti uzima u obzir izmenjene uloge žena i muškaraca po pitanju odgovornosti u odnosu na zapošljavanje i negu, da promovise rodnu jednakost, da obezbeđuje zdravstvenu zaštitu porodilja i podržava informisanje žena uz mere koje treba da dovedu do jednakih prava za oba pola;
 - (e) jemčenje da politika socijalne sigurnosti odgovara potrebama žena, muškaraca i dece tokom svih faza životnog ciklusa, u seoskim i gradskim sredinama, posebnim potrebama ranjivih grupa stanovništva, uključujući starosedeoce, manjinsko stanovništvo, migrante, invalide, obolele od HIV i AIDS, siročad i ranjivu decu;
 - (f) jačanje sistema inspekcije u oblasti rada i socijalne sigurnosti kako bi se poboljšala usaglašenost sa propisima u oblasti socijalne sigurnosti i zaštite na radu i propisa iz oblasti zdravstvenog osiguranja u cilju jačanja njihovog preventivnog potencijala kroz promovisanje zdravlja i bezbednosti;
 - (g) zaključivanje bilateralnih, regionalnih i multilateralnih sporazuma radi pružanja jednakog tretmana po pitanju socijalne sigurnosti, kao i omogućavanja pristupa i očuvanja i/ili obezbeđivanja mogućnosti da radnici migranti koje ti sporazumi obuhvataju ispune uslove za davanja;
 - (h) jemčenje finansijske, fiskalne i ekonomske održivosti sistema socijalne sigurnosti kroz adekvatnu politiku i različite finansijske mehanizme, koji se razvijaju kroz konsultacije sa socijalnim partnerima ili zajedno sa njima;
 - (i) uravnoteženje ekonomskih i socijalnih potreba (uz učešće socijalnih partnera) u okviru javnih i privatnih sistema socijalne sigurnosti, na duži vremenski rok;
 - (j) zajednički rad sa socijalnim partnerima i promovisanje efikasnog socijalnog dijaloga u cilju definisanja najadekvatnije nacionalne politike socijalne sigurnosti i vremenskih okvira za njenu progresivnu primenu;
 - (k) puno sprovođenje odredbi Konvencije broj 102 i drugih modernih konvencija MOR i preduzimanje mera da se pomenute konvencije ratifikuju;
 - (l) doprinošenje razmeni informacija, iskustava i ekspertiza u okviru politike socijalne sigurnosti, kao i prakse, među zemaljama članicama i MOR.

34. Organizacije poslodavaca i radnika bi trebalo da razmotre i/ili preuzmu sledeće:

-
- (a) podizanje svesti i potrebu pružanja javne podrške socijalnoj sigurnosti među svojim članovima i širom populacijom, uključujući i standarde MOR u oblasti socijalne sigurnosti;
 - (b) aktivno učešće u socijalnom dijalogu koje ima za cilj izradu, primenu i nadgledanje nacionalnih strategija i politike socijalne sigurnosti, imajući u vidu odgovor narastajućim potrebama i kapacitetima radnika i preduzeća;
 - (c) davanje doprinosa razvoju inovativnih rešenja uključujući ona koja se mogu odnositi na ekonomske potrebe, strukturalne promene i održivost, gde spada i kolektivno pregovaranje;
 - (d) učešće u dijalogu koji se tiče politike i koji ima za cilj izradu nacionalnih minimuma socijalne zaštite;
 - (e) zajedničko razvijanje inicijativa za podršku prelaska na formalno zapošljavanje i formalna preduzeća;
 - (f) podržavanje razvoja standarda dobrog učinka i odgovornosti radi efikasnog i održivog funkcionisanja ukupnih nacionalnih sistema socijalne sigurnosti;
 - (g) aktivno učešće u upravljanju institucijama socijalne sigurnosti radi efikasnog zastupanja zaštićenih osoba, poreskih obveznika i i obveznika doprinosa;
 - (h) pomaganje radnicima i poslodavcima u njihovoj komunikaciji sa institucijama socijalne sigurnosti, uz jemčenje prikupljanja doprinosa i pružanja davanja;
 - (i) saradnju sa vladom i MOR u procesu promovisanja ratifikacije i efikasne primene Konvencije broj 102.

Uloga MOR i ostalo

35. Konferencija traži od Međunarodne organizacije rada, u kontekstu Globalne kampanje za socijalnu sigurnost dostupnu svima, sledeće:

- (a) da pomaže državama članicama, i kroz nacionalne programe dostojanstvenog rada i odgovarajuće službe tehničke podrške, da podrže izradu i primenu nacionalnih dvodimenzionalnih strategija za proširenje obuhvata socijalne sigurnosti, uključujući nacionalne minimume socijalne zaštite, u širem kontekstu okvira sveobuhvatne nacionalne socijalne politike i politike socijalne sigurnosti;

- (b) da pomaže državama članicama u osmišljavanju i unapređenju rukovođenja i efikasnih sistema raspodele u okviru sistema socijalne sigurnosti i da redovno procenjuje uticaj, sposobnost i održivost politike socijalne sigurnosti;
- (c) da i dalje jača kapacitete država članica za osmišljavanje, primenjivanje i nadgledanje sistema socijalne sigurnosti koji odgovaraju izazovima kao što su promene demografskih trendova i migracije, kao i za omogućavanje njihovog pravilnog funkcionisanja;
- (d) da podržavaju potpisivanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma koji imaju za cilj obezbeđivanje socijalne sigurnosti migrantima i njihovim porodicama;
- (e) da jačaju vodeću ulogu koju MOR ima u promovisanju minimuma socijalne zaštite na međunarodnom i nacionalnom nivou uz učešće svih činilaca i zajedno sa drugim međunarodnim organizacijama;
- (f) da podrže razvoj makroekonomskih okvira i politike, uključujući aktivacione mere, koji su u skladu sa kreiranjem kvalitetnog zapošljavanja i održivih i efikasnih sistema socijalne sigurnosti;
- (g) da podrže države članice u formulisanju i primeni (u dogovoru sa organizacijama poslodavaca i radnika) nacionalne politike koja ima za cilj olakšavanje progresivnog prelaska sa neformalne na formalnu ekonomiju;
- (h) da na nacionalnom i međunarodnom nivou promovišu socijalni dijalog i ulogu socijalnih partnera u kreiranju, rukovođenju i primeni sveobuhvatne i održive socijalne sigurnosti za sve građane;
- (i) da ulože poseban napor u izgradnju kapaciteta i obuku socijalnih partnera o standardima MOR u oblasti socijalne sigurnosti, čime bi ojačali ulogu socijalnog dijaloga o načinu primene standarda;
- (j) da ojačaju kapacitete socijalnih partnera u cilju njihovog uključivanja u dijalog o propisima, kao i rukovođenje socijalnom sigurnošću na nacionalnom nivou kroz dalji razvoj odgovarajućih programa obuke, tehničku pomoć i druge načine;
- (k) da prošire obim pomoći svim činiocima kroz jačanje njihove svesti i razumevanja standarda MOR u oblasti socijalne sigurnosti i njihove primene, kreiraju politiku za prevazilaženje prepreka ka ratifikaciji i preduzimanju inovativnih inicijativa za promovisanje modernih konvencija MOR iz oblasti socijalne sigurnosti, a pre svega Konvencije broj 102;

- (l) da razviju zajedno sa drugim članicama MOR vodič za dobru praksu na polju socijalne sigurnosti koji bi predstavljao praktičan vodič za države članice i kamen temeljac za procenu i poboljšanje njihovih nacionalnih propisa u oblasti socijalne zaštite, uključujući rukovođenje opštom i finansijskom socijalnom sigurnošću, kreiranje davanja i dobro rukovođenje;
- (m) da ojačaju istraživačke kapacitete Međunarodne organizacije rada, naročito po pitanju analiziranja nacionalne politike socijalne sigurnosti i prakse, razvijajući alate za procenu rezultata, dajući pouzdane statističke podatke i jemčeći visok nivo kvaliteta i transparentnosti u cilju pružanja pomoći vladama zemalja članica i socijalnim partnerima da donesu dobre odluke;
- (n) da olakšaju razmenu iskustava i primera dobre prakse, prenos znanja i, uz opšti dogovor, prenos tehnologija među zemljama članicama, uključujući promovisanje saradnje jug-jug i tripartitnu razmenu iskustava i znanja;
- (o) da olakšaju primenu mandata MOR u oblasti socijalne zaštite poboljšavajući međunarodnu političku koherentnost i efikasnost i kroz koordinaciju njegovih programa i aktivnosti i produbljuvanje saradnje sa sistemom Ujedinjenih nacija, MMF, Svetskom bankom, bankama za regionalni razvoj, Organizacijom za evropsku saradnju i razvoj, Evropskom komisijom i drugim regionalnim organizacijama, Međunarodnim udruženjem socijalne sigurnosti i organizacijama civilnog društva. Saradnja je ključna na nacionalnom nivou kroz inicijative vlade;
- (p) da ojačaju saradnju sa Međunarodnim udruženjem socijalne sigurnosti i drugim nacionalnim i međunarodnim udruženjima za socijalnu sigurnost, kao i organizacijama koje su njihove članice, sa ciljem razmene informacija i mobilisanja stručnjaka radi podrške MOR tehničkim operacijama;
- (q) da proaktivno i dosledno naglašavaju ulogu rodova u svim aktivnostima radi promovisanja rodne jednakosti.

36. Konferencija zahteva da generalni direktor uzme u obzir ove zaključke tokom pripreme budućeg programa, predloga budžeta i pronalaženja vanbudžetskih izvora, uključujući dodatne prihode kojima se dopunjuje redovan budžet.

37. Konferencija poziva rukovodeći organ da otvori diskusiju o mogućoj preporuci pomenutoj u paragrafu 31. dnevnog reda 101. zasedanja Međunarodne konferencije rada 2012. godine.

38. Konferencija poziva rukovodeći organ da, u svetlu odluke koja se odnosi na rodnu jednakost i upotrebu jezika u pravnim tekstovima MOR, razmotri

pitanje rodno osjetljivog jezika u standardima MOR u oblasti socijalne sigurnosti i da izvesti Konferenciju na nekoj narednoj sednici.

39. Konferencija zahteva od generalnog direktora da pripremi akcioni plan za primenu ostalih predloga ovih zaključaka i ishoda odluka Odbora za primenu standarda i zahteva od rukovodećeg organa da razmotri plan na svome 312. zasedanju u novembru 2011. godine.

13. MOR: Zbornik, navodi, broj 24, strana 66. Dostupno na: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_162049.pdf.

14. Isto, str. 67–78

15. Sledeći standardi MOR u oblasti socijalne sigurnosti su do sada razmatrani od strane organa MOR: Konvencija broj 102 o socijalnoj sigurnosti (minimalni standardi), 1952; Konvencija broj 118 o pravu na jednake mogućnosti i jednak tretman (u okviru socijalne sigurnosti), 1962; Konvencija broj 121 o davanjima za zaposlene, 1964.; Konvencija broj 128 o davanjima za invalide, stara lica i ratne invalide, 1967; Konvencija broj 130 o davanjima u okviru zdravstvene zaštite i u slučaju bolesti, 1969; Konvencija broj 157 o održavanju prava na socijalnu sigurnost, 1982; Konvencija broj 168 o promovisanju zapošljavanja i zaštiti od nezaposlenosti, 1988; i Konvencija broj 183 o zaštiti porodilja, 2000.

Dodatak

Elementi moguće Preporuke o minimumima socijalne zaštite¹⁶

1. Opšti kontekst

A1. Svako, kao član društva ima pravo na socijalnu sigurnost kako je propisano članom 22 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Socijalna sigurnost je društvena i ekonomska potreba, preduslov za društveni i ekonomski razvoj i važan element u sklopu dostojanstvenog rada za sve žene i muškarce. Kao takva, ona može predstavljati veliki doprinos ispunjenju zadataka i Milenijskih ciljeva razvoja.

2. Cilj

A2. Preporuka bi se fokusirala na proširenje obuhvata na veće grupe stanovništva (horizontalno proširenje obuhvata) i time bi podržala primenu nacionalnih minimuma socijalne zaštite. Imajući u vidu progresivno jemčenje viših nivoa zaštite (vertikalno proširenje obuhvata), Predlog bi ohrabrio države članice da ratifikuju Konvenciju broj 102 o socijalnoj sigurnosti (minimalni standardi) iz 1952. godine, a one koje su to već učinile da se pobrinu za njenu efikasnu primenu, kao i primenu ostalih modernih konvencija MOR u oblasti socijalne sigurnosti.

A3. Cilj Preporuke bi bio da zemljama članicama da smernice za razvoj strategije za proširenje socijalne sigurnosti, koja bi se podudarala sa širim nacionalnim strategijama socijalne, ekonomske i politike zapošljavanja i podržavala ih i koja bi, posebno, insistirala na smanjenju siromaštva i formalizaciji neformalnog zapošljavanja.

3. Principi primene

A4. Proširenjem socijalne sigurnosti bi trebalo da rukovodi država i da ga uskladi sa nacionalnim potrebama, prioritetima i resursima, kao i da za njega odgovara. Kako bi podržala države članice u izvršenju ovog zadatka, preporuka bi trebalo da precizira izvestan broj principa koji se tiču osmišljavanja i primene nacionalnih strategija za proširenje socijalne sigurnosti u skladu sa zaključcima Odbora.

4. Instrument

A5. Preporuka bi trebalo da ohrabri države članice da, uz pomoć efikasnog nacionalnog socijalnog dijaloga, osmisle strategiju socijalne sigurnosti koja prepoznaje nedostatke u dostizanju onih nivoa zaštite koji odgovaraju određenoj zemlji i koja ima za cilj ispravljanje tih nedostataka i građenje sveobuhvatnog sistema socijalne sigurnosti, koordinirano i planski, u određenom vremenskom roku, posvećujući dužnu pažnju i radnicima koji su zaposleni u okviru neformalne ekonomije.

A6. Horizontalna dimenzija proširenja strategije socijalne sigurnosti bi trebalo da daje prioritet primeni nacionalnih minimuma socijalne zaštite, koji se sastoje od četiri osnovne garancije u oblasti socijalne sigurnosti (osigurane zarade na minimalnom nacionalnom nivou tokom detinjstva, aktivnog radnog veka i starosti, kao i dostupnosti osnovnoj zdravstvenoj zaštiti). Ove garancije uspostavljaju minimalne nivoe zaštite na koje bi svi članovi društva trebalo da imaju pravo u slučaju potrebe. Budući usredsređene na postignute ciljeve, ove garancije ne propisuju posebne oblike davanja, finansijske mehanizme ili organizaciju raspodele davanja.

A7. Preporuka bi mogla da ohrabri države članice da, kroz doprinosne sisteme socijalne sigurnosti, prevaziđu propuste u obuhvatu populacije koja poseduje kapacitet za plaćanje doprinosa. To bi ohrabrilu države članice da ratifikuju moderne konvencije MOR u oblasti socijalne sigurnosti što je pre moguće u procesu nacionalnog društvenog i ekonomskog razvoja, kao i da jemče njihovu efikasnu primenu.

A8. Preporuka bi trebalo da ohrabri države članice da osmisle odgovarajuće mehanizme za nadgledanje proširenja socijalne sigurnosti i primenu svojih osnovnih garancija iz oblasti socijalne sigurnosti. Takođe, mogla bi da pozove države članice da osmisle mehanizme, koji bi se zasnivali na efikasnom nacionalnom društvenom dijalogu, a uz pomoć kojih bi se dalje proširivao obuhvat u oblasti socijalne sigurnosti na osnovu Konvencije broj 102 i drugih modernih konvencija i izgradili sveobuhvatni sistemi socijalne sigurnosti u skladu sa nacionalnim i društvenim potrebama, ekonomskim i fiskalnim mogućnostima.

16. MOR: Međunarodna konferencija o radu, *Zbornik*, broj 24, strana 78.

Deo II

Preporuka koja se odnosi na nacionalne minimume socijalne zaštite (Preporuka o minimuma socijalne zaštite), 2012 (broj 202)¹⁷

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA RADA

Preporuka broj 202

PREPORUKA KOJA SE ODNOSI NA NACIONALNE MINIMUME SOCIJALNE ZAŠTITE

Generalna konferencija Međunarodne organizacije rada,

Koja je sazvana u Ženevi od strane rukovodećeg organa Međunarodne organizacije rada i čije je 101. zasedanje održano 30. maja 2012. godine i koja

Ponovo potvrđuje da je pravo na socijalnu sigurnost jedno od ljudskih prava,

Priznaje da je pravo na socijalnu sigurnost, zajedno sa promovisanjem zapošljavanja, ekonomska i društvena potreba u cilju razvoja i napretka,

Priznaje da je socijalna sigurnost važno sredstvo u sprečavanju i ublažavanju siromaštva, nejednakosti, isključenosti iz društva i društvene nesigurnosti, u promovisanju jednakih mogućnosti i rodne i rasne ravnopravnosti, kao i u pružanju podrške prelasku sa neformalnog na formalno zapošljavanje,

Smatra da je socijalna sigurnost ulaganje u ljude koje im omogućava da se prilagode promenama u ekonomiji i na tržištu rada, kao i da sistemi socijalne sigurnosti predstavljaju automatske društvene i ekonomske stabilizatore koji pomažu stimulisanje ukupne tražnje u kriznim vremenima i van njih i koji pružaju podršku prelasku na održiviju ekonomiju,

Smatra da davanje prioriteta politikama koje imaju za cilj održiv dugoročni rast koji zajedno sa društvenom inkluzijom pomaže da se prevaziđe ekstremno siromaštvo i da se smanji društvena nejednakost i razlike unutar i među regionima,

Priznaje da se prelazak na formalno zapošljavanje i uspostavljanje održivih sistema socijalne sigurnosti međusobno dopunjuju,

Podseća da Filadelfijska deklaracija potvrđuje svečanu obavezu Međunarodne organizacije rada da doprinosi „postizanju proširenja obuhvata socijalnom sigurnošću radi obezbeđivanja osnovnih prihoda za sve kojima je to potrebno i sveobuhvatne zdravstvene zaštite»,

S obzirom na Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, posebno članove 22. i 25, kao i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, posebno članove 9, 11. i 12,

S obzirom na standarde MOR u oblasti socijalne sigurnosti, posebno na Konvenciju broj 102. o socijalnoj sigurnosti (minimalni standardi), iz 1952, Preporuku broj 67. o sigurnosti prihoda, 1944. i Preporuku broj 69. o zdravstvenoj zaštiti, 1944. naglašava da su ovi standardi i dalje relevantni i da su i dalje važne reference za sisteme socijalne sigurnosti,

Podseća da Deklaracija MOR o socijalnoj pravdi za poštenu globalizaciju podvlači da „posvećenost i naponi zemalja članica i organizacija u cilju primene ustavnog mandata MOR, uključujući međunarodne standarde rada, i stavljanje akcenta na stalno i produktivno zaposlenje u ekonomskoj i socijalnoj politici, treba da budu zasnovani na... (ii) razvoju i poboljšanju mera socijalne zaštite... koje su održive i prilagođene nacionalnim okolnostima, uključujući... proširenje socijalne sigurnosti na sve građane»,

Smatra da su rezolucija i zaključci koji se odnose na dugoročnu raspravu o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti), usvojeni na 100. zasedanju Međunarodne konferencije rada (2011), koji prepoznaju potrebu za preporukom koja sadrži postojeće standarde MOR u oblasti socijalne sigurnosti i pruža pomoć zemljama članicama u izradi minimuma socijalne zaštite koji su kreirani prema nacionalnim okolnostima i razvojnim nivoima, deo sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti,

Donela odluku o usvajanju određenih predloga koji se tiču minimuma socijalne zaštite, što je četvrta tačka dnevnog reda zasedanja,

Odlučila da će ovi predlozi biti predstavljeni u vidu Preporuke,

ovog 14. juna 2012. godine usvaja sledeću Preporuku, koja se može navoditi kao Preporuka o minimumima socijalne zaštite, 2012.

I. CILJEVI, OPSEG I PRINCIPI

1. Ova preporuka pomaže državama članicama:

- (a) da izgrade i održavaju, kako je propisano, minimum socijalne zaštite kao ključni element svojih nacionalnih sistema socijalne sigurnosti i
- (b) da primene minimume socijalne zaštite u okviru strategija za proširenje socijalne sigurnosti koje progresivno jemče više nivoa socijalne sigurnosti za što je moguće veći broj ljudi, uz pomoć standarda MOR u oblasti socijalne sigurnosti.

2. Za potrebe ove preporuke, minimumi socijalne zaštite predstavljaju nacionalno definisan skup osnovnih garancija socijalne sigurnosti koje obezbeđuju zaštitu čiji je cilj sprečavanje ili ublažavanje siromaštva, ranjivosti i izopštenosti iz društva.

3. Shvatajući da država ima sveukupnu i primarnu odgovornost prilikom primene ove preporuke, države članice treba da se pridržavaju sledećih principa:

- (a) univerzalnosti zaštite, zasnovane na socijalnoj solidarnosti;
- (b) prava na davanja propisana nacionalnim zakonom;
- (c) adekvatnosti i predvidivosti davanja;
- (d) nediskriminatornog ponašanja, rodne ravnopravnosti i odgovaranja na posebne potrebe;
- (e) društvene inkluzije, uključujući i pojedince koji su zaposleni u neformalnoj ekonomiji;
- (f) poštovanja prava i dostojanstva ljudi koji su obuhvaćeni garancijama u okviru socijalne sigurnosti;
- (g) progresivne realizacije, uključujući postavljanje ciljeva i vremenskih okvira;
- (h) finansijske solidarnosti u pronalaženju optimalne ravnoteže između odgovornosti i interesa onih koji uplaćuju doprinose i onih koji koriste davanja u sistemima socijalne sigurnosti;
- (i) raznovrsnosti metoda i pristupa, uključujući finansijske mehanizme i sisteme raspodele;
- (j) transparentnog, odgovornog i pouzdanog finansijskog upravljanja i administracije;

- (k) finansijske i ekonomske održivosti uz dužno poštovanje socijalne pravde i jednakosti;
- (l) koherentnosti sa socijalnom, ekonomskom i politikom zapošljavanja;
- (m) koherentnosti u okviru institucija odgovornih za pružanje socijalne zaštite;
- (n) visokog nivoa javnih službi koje poboljšavaju primenu sistema socijalne sigurnosti;
- (o) efikasnosti i pristupačnosti žalbenim procedurama;
- (p) redovnog nadgledanja primene i stalne evaulacije;
- (q) punog poštovanja kolektivnog pregovaranja i slobode udruživanja za sve radnike; i
- (r) tripartitnog učešća sa predstavničkim organizacijama poslodavaca i radnika, kao i konsultovanja sa ostalim relevantnim i reprezentativnim organizacijama pojedinaca kojih se ovo pitanje tiče.

II. NACIONALNI MINIMUMI SOCIJALNE ZAŠTITE

4. Države članice treba da, u skladu sa nacionalnim okolnostima, što je pre moguće uspostave i održe svoje minimume socijalne zaštite koji sadrže osnovne garancije socijalne sigurnosti. Garancije treba bar da jemče da tokom života svi kojima je to potrebno imaju pristup osnovnoj zdravstvenoj zaštiti i osnovnoj sigurnosti prihoda, što zajedno osigurava efikasan pristup dobrima i uslugama koje se na nacionalnom nivou definišu kao neophodne.

5. Minimumi socijalne zaštite koje se pominju u paragrafu 4. treba da sadrže bar sledeće osnovne garancije socijalne sigurnosti:

- (a) pristup nacionalno definisanom skupu dobara i usluga, koje uključuju osnovnu zdravstvenu zaštitu i porodiljsku negu i koje ispunjavaju kriterijume dostupnosti, prihvatljivosti i kvaliteta;
- (b) sigurnost osnovnih prihoda za decu, bar na minimalnom nacionalnom nivou, čime se obezbeđuju hrana, obrazovanje, nega i bilo koja druga neophodna usluga ili dobro;
- (c) sigurnost osnovnih prihoda, bar na minimalnom nacionalnom nivou, za radno aktivne osobe koje nisu u stanju da zarade dovoljno, posebno u slučaju bolesti, nezaposlenosti, porodiljskog odsustva ili invaliditeta; i
- (d) sigurnost osnovnih prihoda, bar na minimalnom nacionalnom nivou, za stare.

6. Shodno svojim postojećim međunarodnim obavezama, države članice bi trebalo da pruže osnovne garancije socijalne sigurnosti koje se pominju u ovoj preporuci svim građanima i deci, kako je definisano nacionalnim zakonima i drugim propisima.

7. Osnovne garancije socijalne sigurnosti treba da budu utvrđene zakonom. Nacionalni zakoni i drugi propisi treba da odrede obim, uslove za sticanje prava na davanja i nivoe beneficija, i time obezbede primenu pomenutih garancija. Nepristrasne, transparentne, efikasne, jednostavne, brze, dostupne i finansijski pristupačne žalbene procedure takođe treba precizirati. Pristup žalbenim procedurama treba da bude besplatan za podnosiocima zahteva. Sistemi treba da jačaju usaglašenost sa nacionalnim pravnim okvirima.

8. Prilikom definisanja osnovnih garancija socijalne sigurnosti, države članice bi trebalo da posvete dužnu pažnju sledećem:

- (a) osobe kojima je neophodna zdravstvena zaštita ne bi trebalo da se suočavaju sa teškoćama i da budu pod povećanim rizikom od siromaštva zbog finansijskih posledica pristupa osnovnoj zdravstvenoj zaštiti. Takođe bi trebalo razmotriti pružanje besplatne nege pre i posle porođaja svim ranjivim kategorijama;
- (b) sigurnost osnovnih prihoda treba da omogući dostojanstven život. Nivo prihoda definisan na nacionalnom minimumu bi mogao da odgovara novčanoj vrednosti skupa neophodnih dobara i usluga, nacionalnom nivou siromaštva, cenzusu prihoda za socijalnu pomoć ili ostalim uporedivim minimumima utvrđenim nacionalnim zakonima ili praksom, i mogu da uzmu u obzir regionalne razlike;
- (c) nivoe osnovnih garancija socijalne sigurnosti treba redovno iznova preispitivati kroz transparentne procedure određene nacionalnim zakonima, pravilima ili praksom, kako je najpodesnije; i
- (d) u pogledu usvajanja i ponovnog razmatranja pomenutih nivoa garancija, trebalo bi osigurati tripartitno učešće reprezentativnih organizacija poslodavaca i radnika, kao i konsultacije sa drugim relevantnim i reprezentativnim organizacijama zainteresovanih strana.

9.(1) Pri obezbeđivanju osnovnih garancija socijalne sigurnosti, države članice bi trebalo da razmotre različite pristupe imajući u vidu primenu najefikasnije kombinacije davanja i sistema u okviru nacionalnog konteksta.

(2) Davanja mogu da podrazumevaju davanja za decu i porodicu, davanja u slučaju bolesti i ona koje se odnose na zdravstvenu zaštitu, davanja namen-

jena porodiljama, davanja za slučaj invalidnosti, davanja za slučaj starosti, davanja za nadživele članove porodice, davanja za slučaj nezaposlenosti i garancije zaposlenja, davanja za slučaj povrede na radu, kao i sva druga socijalnih davanja u novcu ili u naturi.

(3) Sistemi koji pružaju takva davanja mogu da podrazumevaju univerzalne sisteme davanja, sisteme socijalnog osiguranja, sisteme socijalne pomoći, sisteme negativnog oporezivanja, programe javnog zapošljavanja i programe podsticaja zapošljavanja.

10. Prilikom osmišljavanja i primene nacionalnih minimuma socijalne zaštite, države članice treba da:

- (a) kombinuju preventivne, promotivne i aktivne mere, davanja i socijalne službe;
- (b) promovišu produktivnu ekonomsku aktivnost i formalno zapošljavanje uzimajući u obzir politiku javnih nabavki, obezbeđivanja vladinih kredita, inspekcije rada, politiku zapošljavanja i poreske olakšice, a koje promovišu obrazovanje, profesionalnu obuku, produktivne veštine i zaposlenost; i
- (c) obezbeđuju koordinaciju sa drugim politikama koji unapređuju formalno zapošljavanje, stvaranje prihoda, obrazovanje, pismenost, profesionalnu obuku, veštine i zaposlenost, koji smanjuju nesigurnost i promovišu sigurne poslove, preduzetništvo i održive poduhvate u okvirima dostojanstvenog rada.

11.(1) Države članice treba da razmotre korišćenje niza različitih metoda za pokretanje neophodnih sredstava kojima bi osigurale finansijsku, fiskalnu i ekonomsku održivost nacionalnih minimuma socijalne zaštite, uzimajući u obzir mogućnosti različitih grupa stanovništva u pogledu plaćanja doprinosa. Ovi metodi bi, pojedinačno ili u kombinaciji, mogli da podrazumevaju efikasno sprovođenje politike plaćanja poreza i doprinosa, novo razmatranje prioriteta po pitanju prioriteta rashoda ili širu i dovoljno progresivnu osnovu prihoda.

(2) Prilikom primene takvih metoda, države članice treba da razmotre potrebu za primenu mera kojima bi bile sprečene prevare, utaja poreza i neplaćanje doprinosa.

12. Nacionalni minimumi socijalne zaštite treba da se finansiraju iz nacionalnih resursa. One države članice čiji ekonomski i finansijski kapaciteti nisu dovoljni da pruže ovakve garancije mogu da zatraže međunarodnu pomoć i kojima bi ojačale sopstvene napore.

III. NACIONALNE STRATEGIJE ZA PROŠIRENJE SOCIJALNE SIGURNOSTI

13.(1) Države članice treba da formulišu i primene nacionalne strategije za proširenje socijalne sigurnosti, na osnovu konsultacija putem efikasnog socijalnog dijaloga i socijalnog učešća. Nacionalne strategije treba da:

- (a) utvrde prioritete u primeni minimuma socijalne zaštite kao prvog koraka za države koje nemaju minimalni nivo garancija socijalne sigurnosti i kao osnovni element svojih sistema socijalne sigurnosti; i
- (b) nastoje da obezbede više nivoa zaštite što većem broju ljudi i što je pre moguće, imajući u vidu ekonomske i fiskalne mogućnosti zemalja članica.

(2) U ovu svrhu, države članice bi trebalo da postupno grade i održavaju sveobuhvatne i adekvatne sisteme socijalne sigurnosti usaglašene sa ciljevima nacionalne politike i koji imaju zadatak da usklade politiku socijalne sigurnosti sa drugim vidovima javne politike.

14. Prilikom formulisanja i primene nacionalnih strategija za proširenje socijalne sigurnosti, države članice treba da:

- (a) postavljaju ciljeve koji odražavaju nacionalne prioritete;
- (b) ustanove propuste i prepreke u zaštiti;
- (c) nastoje da prevaziđu prepreke u zaštiti uz pomoć adekvatnih i efikasnih sistema koordinacije, bilo da su u pitanju doprinosni ili nedoprinosni ili i jedni i drugi, između ostalog i putem proširenja postojećih doprinosnih sistema na sve zainteresovane osobe koje imaju mogućnost za plaćanje doprinosa;
- (d) upotpune socijalnu sigurnost aktivnim politikama tržišta rada, uključujući i profesionalnu obuku ili druge mere, prema potrebi;
- (e) preciziraju finansijske zahteve i resurse, kao i vremenski okvir i ritam za postupno ispunjenje ciljeva; i
- (f) podignu svest o sopstvenim minimumima socijalne zaštite i strategijama za njihovo proširenje, kao i da preduzmu programe informisanja, uključujući socijalni dijalog.

15. Strategije za proširenje socijalne sigurnosti treba da se primenjuju podjednako na osobe koje su zaposlene u okviru formalne i neformalne ekonomije i da podržavaju jačanje formalnog zapošljavanja i smanjenje neformalnog. Takođe, treba da budu usklađene sa i da podstiču primenu socijalnih, ekonomskih i razvojnih planova zemalja članica.

16. Strategije za proširenje socijalne sigurnosti treba da obezbede podršku ugroženim grupama i osobama sa posebnim potrebama.

17. Prilikom izgradnje sveobuhvatnih sistema socijalne sigurnosti koji su usklađeni sa nacionalnim ciljevima, prioritetima i ekonomskim i fiskalnim mogućnostima, države članice treba da imaju za cilj postizanje obima i nivoa davanja utvrđenih Konvencijom broj 102. socijalnoj sigurnosti (minimalni standardi), 1952. ili drugim konvencijama i preporukama MOR u oblasti socijalne sigurnosti koji utvrđuju više standarde.

18. Države članice bi trebalo da razmotre ratifikaciju Konvencije broj 102 o socijalnoj sigurnosti (minimalni standardi), 1952. onoliko brzo koliko im to nacionalne okolnosti dozvoljavaju. Takođe, države članice bi trebalo da razmotre ratifikaciju ili primenu (prema potrebama) ostalih konvencija i preporuka MOR u oblasti socijalne sigurnosti koje predviđaju više standarde.

IV. NADZOR

19. Države članice bi trebalo da nadgledaju napredak u primeni minimuma socijalne zaštite i postizanju drugih ciljeva nacionalnih strategija za proširenje socijalne sigurnosti primenom mehanizama definisanih na nacionalnom nivou, uključujući tripartitno učešće reprezentativnih organizacija poslodavaca i zaposlenih, kao i konsultovanje ostalih relevantnih reprezentativnih organizacija onih na koje se to tiče.

20. Države članice treba redovno da održavaju konsultacije na nacionalnom nivou sa ciljem procene napretka i dogovaranja o politika za dalje horizontalno i vertikalno proširenje socijalne sigurnosti.

21. Sa ciljem ispunjenja paragrafa 19, države članice bi trebalo redovno da prikupljaju, analiziraju i objavljuju adekvatan obim podataka iz oblasti socijalne sigurnosti, statističke podatke i pokazatelje razvrstane, posebno, po polovima.

22. Prilikom razvijanja ili revizije koncepata, definicija i metodologije koja se koristi prilikom izrade podataka iz oblasti socijalne sigurnosti, statističkih podataka i pokazatelja, države članice bi trebalo da uzmu u obzir relevantna uputstva izdata od strane MOR, a posebno rezoluciju o razvoju statistike u oblasti socijalne sigurnosti koja je usvojena na 9. Međunarodnoj konferenciji statističara u oblasti rada.

23. Države članice bi trebalo da stvore pravni okvir radi obezbeđivanja zaštite podataka o ličnosti koje se nalaze u njihovim bazama podataka iz socijalne sigurnosti.

24.(1) Države članice se podstiču da međusobno i sa Međunarodnom kancelarijom rada razmenjuju informacije, iskustva i stručna mišljenja o strategijama socijalne sigurnosti, propisima i praksi.

(2) Prilikom sprovođenja ove Preporuke, države članice mogu zatražiti tehničku pomoć od MOR i ostalih relevantnih međunarodnih organizacija u skladu sa njihovim ovlašćenjima.

17. Dostupno na: <http://www.ilo.org/dyn/normlex/en>.

DEO III

Odluka o naporima koje treba uložiti da bi minimumi socijalne zaštite postali nacionalna realnost širom sveta¹⁸

Generalna skupština Međunarodne organizacije rada, na svom 101. zasedanju, 2012. godine

Nakon što je usvojila Preporuku o minimuma socijalne zaštite, 2012,

I priznala ključnu ulogu koju socijalna zaštita ima u socijalnom i ekonomskom razvoju, a posebno u borbi protiv siromaštva, ranjivosti, izopštenosti iz društva i omogućavanju dostojanstvenog rada svima,

1. Poziva vlade, poslodavce i radnike da udruženim snagama efikasno sprovedu odluke iz Preporuke o minimumima socijalne zaštite čim to nacionalne okolnosti dozvole;

2. Poziva rukovodeći organ Međunarodne organizacije rada da zatraži od generalnog direktora da, u skladu sa raspoloživim sredstvima, primeni isplative mere u cilju:

- (a) promovisanja, sveopšte primene Preporuke, kroz odgovarajuće inicijative usmerene ka podizanju svesti;
- (b) povećanja kapaciteta vlada i organizacija poslodavaca i radnika kako bi mogli da osmisle, primene, nadgledaju i procenjuju nacionalne politike i programe koji se odnose na minimume socijalne zaštite;
- (c) podržavanja vlada i organizacija poslodavaca i radnika u njihovim naporima da primene nacionalne minimume socijalne zaštite putem:
 - širenja znanja, informacija i dobre prakse iz oblasti socijalne zaštite među članicama i
 - tehničke saradnje i saveta;
- (d) pružanja podrške nacionalnom dijalogu na temu osmišljavanja i primene nacionalnih minimuma socijalne zaštite; i
- (e) jačanja saradnje i koordinacije podrške zemaljama članicama sa drugim relevantnim organizacijama poslodavaca i radnika, kao i drugim relevan-

tnim i reprezentativnim organizacijama onih koji su zainteresovani, u cilju razvoja nacionalnih strategija socijalne zaštite.

18. MOR: *Zbornik* (Ženeva, 2012), broj 14: Izveštaj Odbora o platformi socijalne zaštite, strana 108. Dostupno na: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meeting-document/wcms_182950.pdf.

Reference

Izveštaji podneti Međunarodnoj konferenciji rada i dokumenta koja je Konferencija usvojila

Odluke i zaključci u oblasti socijalne sigurnosti, Međunarodna skupština rada, 89. zasedanje, Ženeva, 2001, u *Zborniku* (Ženeva, 2001), broj 16: Izveštaj Odbora socijalne sigurnosti. Dostupno na:

<http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc89/pdf/pr-16.pdf>

Socijalna sigurnost: Novi konsenzus (Ženeva, 2001). Dostupno na:

<http://www.ilo.org/public/english/protection/secsoc/downloads/353sp1.pdf>

Socijalna sigurnost za socijalnu pravdu i poštenu globalizaciju: Dugoročna diskusija o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti) u okviru Deklaracije MOR o socijalnoj pravdi za poštenu globalizaciju, Izveštaj VI, Međunarodna konferencija rada, 100. zasedanje, Ženeva, 2011. Dostupno na:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_152819.pdf

Rezolucije i zaključci po pitanju dugoročne diskusije o socijalnoj zaštiti (socijalnoj sigurnosti), Međunarodna konferencija rada, 100. zasedanje, Ženeva, 2011, u *Provizornom zapisniku* (Ženeva, 2011), broj 24: Izveštaj Odbora za dugoročnu diskusiju o socijalnoj zaštiti. Dostupno na:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_157820.pdf

Platforme za socijalnu zaštitu sa ciljem postizanja socijalne pravde i poštene globalizacije, Izveštaj IV (1), Međunarodna konferencija rada, 101. zasedanje, Ženeva, 2012. Dostupno na:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@relconf/documents/meetingdocument/wcms_160210.pdf

Platforme za socijalnu zaštitu sa ciljem postizanja socijalne pravde i poštene globalizacije, Izveštaj IV (2A), Međunarodna konferencija rada, 101. zasedanje, Ženeva, 2012. Dostupno na:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_174694.pdf

Minimumi socijalne zaštite u cilju postizanja socijalne pravde i poštene globalizacije, Izveštaj IV (2B), Međunarodna konferencija rada, 101. zasedanje, Ženeva, 2012. Dostupno na:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_174637.pdf

Preporuka po pitanju nacionalnih strategija socijalne zaštite (Predlog platformi za socijalnu zaštitu), 2012 (br. 202). Dostupno na:

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:3065524:NO

Rezolucija koja se tiče napora da minimumi socijalne zaštite postanu nacionalna realnost širom sveta. Međunarodna konferencija rada, 101. zasedanje, Ženeva, 2012, u *Provizornom zapisniku* br. 14: Izveštaj Odbora za minimume socijalne zaštite (Ženeva, 2012), str. 108. Dostupno na:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_182950.pdf

Dodatak

Konvencija o minimalnoj normi socijalnog obezbeđenja, 1952 (br. 102)

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA RADA

Konvencija broj 102

KONVENCIJA O MINIMALNOJ NORMI SOCIJALNOG OBEZBEĐENJA

Opšta konferencija Međunarodne organizacije rada

Sazvana u Ženevi od strane Administrativnog saveta Međunarodnog biroa rada, sastavši se 4. juna 1952. u svoje tridestpeto zasedanje,

Pošto je odlučila da usvoji razne predloge o minimalnoj normi socijalnog obezbeđenja, pitanje obuhvaćeno petom tačkom dnevnog reda zasedanja,

Pošto je odlučila da ovi predlozi dobiju formu međunarodne konvencije,

Usvaja danas dvadeset osmog juna hiljadu devet stotina pedeset druge, donju Konvenciju, koja će se zvati Konvencija o socijalnom obezbeđenju (minimalna norma), 1952.

DEO I. OPŠTE ODREDBE

Član 1

1. U smislu ove Konvencije:
 - (a) izraz "propisan" znači određen nacionalnim zakonodavstvom ili na osnovu njega;
 - (b) izraz "prebivalište" označava uobičajeno mesto stanovanja na teritoriji Člana, a izraz "stanovnik" označava lice koje je redovno nastanjeno na teritoriji Člana;

- (c) izraz "supruga" označava ženu koju izdržava muž;
- (d) izraz "udovica" označava ženu koju je izdržavao muž u vreme svoje smrti;
- (e) izraz "dete" označava dete ispod doba starosti kojim se završava obavezno školovanje ili dete ispod 15 godina starosti, prema tome kako bude propisano;
- (f) izraz "staž" označava bilo period uplaćivanja doprinosa, bilo period zaposlenja, bilo period stalnog prebivanja, bilo makakvu kombinaciju ovih perioda, prema togme kako bude propisano.

2. U smislu članova 10, 34 i 49 pod izrazom "davanja" podrazumeva se bilo nega koja se pruža direktno, bilo indirektna davanja koja se sastoje u naknadi troškova koje je zainteresovani imao.

Član 2

Član za koga je ova Konvencija na snazi dužan je:

- (a) da primeni:
 - (i) Deo I;
 - (ii) Najmanje tri od Delova II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX i X među kojima bar jedan od Delova IV, V, VI, IX i X;
 - (iii) Odgovarajue odredbe Delova XI, XII i XIII;
 - (iv) Deo XIV;
- (b) Da označi u svojoj ratifikaciji za koje od Delova II do X preuzima obaveze koje proističu iz Konvencije.

Član 3

1. Član čija privredna i medicinska sredstva nisu u dovoljnoj meri razvijena, može, ako to nadležna vlast želi i dok ona to smatra za potrebno, jednom izjavom priloženom uz ratifikaciju, pridržati sebi pravo da se koristi privremenim derogacijama iz sledećih članova: 9 (d); 12 (2); 15 (d); 18 (2); 21 (c); 27 (d); 33 (b); 34 (3); 41 (d); 48 (c); 55 (d) i 61 (d).

2. Svaki Član, koji je dao izjavu u smislu paragrafa 1 ovog člana, treba da u vezi svake derogacije za čije je korišćenje pridržao sebi pravo, navede u godišnjem izveštaju o primeni ove Konvencije koji je dužan da podnosi u smislu člana 22 Ustava Međunarodne organizacije rada:

- (a) bilo da razlozi zbog kojih je to učinio još uvek postoje;
- (b) bilo da se počev od jednog određenog datuma odriče korišćenja derogacije u pitanju.

Član 4

1. Svaki Član koji je ratifikovao ovu Konvenciju može kasnije izvestiti Generalnog direktora Međunarodnog biroa rada da prihvata obaveze koje proističu iz Konvencije u pogledu jednog od Delova II do X, ili više njih, a koji u njegovoj ratifikaciji već nisu bili naznačeni.

2. Obaveze predviđene u paragrafu 1 ovog člana smatraće se kao sastavni deo ratifikacije i imaće, od datuma njihove notifikacije, isto dejstvo.

Član 5

Kada je u cilju primene ma kojeg od Delova II do X ove Konvencije, naznačenih u ratifikaciji, Član obavezan da zaštiti propisane kategorije lica, koje ukupno predstavljaju najmanje određeni procenat lica u radnom odnosu ili stanovnika, taj Član je dužan, pre nego što se obaveže na primenu jednog takvog dela, da se uveri da je ovaj procenat dostignut.

Član 6

U cilju primene Delova II, III, IV, V, VIII (u pogledu zdravstvene zaštite), IX i X ove Konvencije, Član može uzeti u obzir zaštitu koja proističe iz osiguranja, koje u smislu nacionalnog zakonodavstva nije obavezno za zaštićena lica, ako ovo osiguranje:

- (a) kontrolišu javne vlasti ili njime, saobrazno propisanim normama, zajednički upravljaju poslodavci i radnici;
- (b) obuhvata znatan deo lica čija zarada ne premaša zaradu kvalifikovanog radnika – muškarca;
- (c) zadovoljava, zajedno sa ostalim formama zaštite, odgovarajuće odredbe Konvencije.

DEO II. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Član 7

Svaki Član za koga je ovaj Deo Konvencije na snazi, dužan je da, saobrazno niže naznačenim članovima ovog Dela, obezbedi zaštićenim licima davanja, ako njihovo stanje zahteva lekarsku negu preventivnog ili kurativnog karaktera.

Član 8

Osigurani slučaj obuhvata bolest, bez obzira na uzrok, trudnoću, porođaj i njihove posledice.

Član 9

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju najmanje 50% od celokupnog broja lica u radnom odnosu, kao i supruge i decu lica tih kategorija;
- (b) bilo propisane kategorije aktivnog stanovništva koje sačinjavaju ukupno najmanje 20 % od celokupnog broja stanovnika, kao i supruge i decu lica koja pripadaju tim kategorijama;
- (c) bilo propisane kategorije stanovnika, koje sačinjavaju najmanje 50% od celokupnog broja stanovnika;
- (d) bilo, kada je data izjava u vezi primene člana 3, propisane kategorije lica u radnom odnosu, koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja zaposlenih u industriskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica, kao i supruge i decu lica u radnom odnosu koje pripadaju tim kategorijama.

Član 10

- 1. Davanja obuhvataju najmanje:
 - (a) u slučaju bolesti:
 - (i) negu lekara opšte medicine, podrazumevajući tu i preglede kod kuće;
 - (ii) negu lekara specijalista koja se pruža u bolnicama licima smeštenim u bolnicama ili licima van bolnica kao i negu lekara specijalista koja se može ukazivati izvan bolnica;

- (iii) osnovne farmaceutske proizvode po receptu lekara ili drugog stručnog lica;
- (iv) smeštaj u bolnici ako je to potrebno;
- (b) u slučaju trudnoće, porođaja i njihovih posledica:
 - (i) negu pre porođaja, za vreme porođaja i posle porođaja, od strane lekara ili diplomirane babice;
 - (ii) smeštaj u bolnici, ako je to potrebno.

2. Korisnik ili hranilac porodice može biti obavezan da učestvuje u troškovima zdravstvene zaštite u slučaju bolesti; pravila kojima se reguliše ovo pitanje treba da budu postavljena tako, da učešće u troškovima ne pretstavlja suviše veliki teret.

3. Davanja koja se pružaju prema ovom članu treba da doprinesu očuvanju, ponovnom uspostavljanju ili poboljšanju zdravlja zaštićene osobe i njene radne sposobnosti i da udovoljavaju njenim ličnim potrebama.

4. Vladini organi ili ustanove koji obezbeđuju ova davanja dužni su da svim odgovarajućim sredstvima podstiču zaštićena lica da se obraćaju opštim zdravstvenim službama koje su im stavljene na raspolaganje od strane vlasti ili drugih organizacija priznatih od strane vlasti.

Član 11

Davanja pomenuta u članu 10 treba da u osiguranom slučaju budu obezbeđena bar zaštićenim licima koja su navršila ili čiji je hranilac porodice navršio određeni staž koji se smatra kao potreban radi sprečavanja zloupotreba.

Član 12

1. Davanja pomenuta u članu 10 imaju biti obezbeđena za sve vreme trajanja osiguranog slučaja, s tim da u slučaju bolesti mogu biti ograničena na 26 nedelja za svaki pojedini slučaj. Međutim, zdravstvena zaštita se ne može obustaviti se dok se prima naknada za slučaj bolesti, a posebnim odredbama treba predvideti mogućnost proširenja ovog ograničenja, ako se radi o bolestima predviđenim nacionalnim zakonodavstvom za koje se priznaje da zahtevaju dužu negu.

2. Ako je data izjava radi primene člana 3, davanja mogu biti vremenski ograničena na 13 nedelja za svaki pojedini slučaj.

DEO III. NAKNADA ZA SLUČAJ BOLESTI

Član 13

Svaki Član za koga je ovaj Deo Konvencije na snazi, dužan je da obezbedi zaštićenim licima naknade za slučaj bolesti, prema odredbama sledećih članova ovoga Dela.

Član 14

Osigurani slučaj obuhvata nesposobnost za rad usled bolesti, koja povlači gubitak zarade kako je on definisan nacionalnim zakonodavstvom.

Član 15

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo propisane kategorije lica u radnom odnosu, koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja lica u radnom odnosu;
- (b) bilo propisane kategorije aktivnog stanovništva, koje sačinjavaju ukupno najmanje 20% od celokupnog broja stanovnika;
- (c) bilo sve stanovnike čije imovno stanje za vreme osiguranog slučaja ne prelazi granice propisane prema odredbama člana 67;
- (d) bilo, ako je data izjava radi primene člana 3, propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja zaposlenih u industriskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica.

Član 16

1. Ako su zaštićene određene kategorije lica u radnom odnosu ili kategorija aktivnog stanovništva, davanja će se sastojati od periodičnog plaćanja obračunatog bilo prema odredbama člana 65, bilo prema odredbama člana 66.

2. Ako su zaštićeni svi stanovnici čije imovno stanje za vreme osiguranog slučaja ne prelazi propisanu granicu, davanje će se sastojati od periodičnog plaćanja obračunatog prema odredbama člana 67.

Član 17

Davanje pomenuto u članu 16, ima se u osiguranom slučaju, obezbediti bar zaštićenim licima koja su navršila određeni staž koji se smatra potrebnim radi sprečavanja zloupotreba.

Član 18

1. Davanje pomenuto u članu 16 ima se obezbediti za sve vreme trajanja osiguranog slučaja, s tim da njegovo trajanje može biti ograničeno na 26 nedelja za svaki pojedini slučaj bolovanja, uz mogućnost da se davanje ne isplaćuje za prva tri dana gubitka zarade.

2. Ako je data izjava radi primene člana 3, davanje može biti vremenski ograničeno:

- (a) bilo na period određen tako da ukupan broj dana za koje se naknada za slučaj bolesti daje u toku jedne godine ne bude niži od desetostrukog prosečnog broja zaštićenih lica za vreme te godine;
- (b) bilo na 13 nedelja za svaki pojedini slučaj bolovanja, s mogućnošću da se davanje ne isplaćuje za prva tri dana gubitka zarade.

DEO IV. DAVANJA ZA SLUČAJ NEZAPOSLENOSTI

Član 19

Svaki Član za koga je ovaj Deo Konvencije na snazi, dužan je da zaštićenim licima obezbedi davanja za slučaj nezaposlenosti, prema sledećim članovima ovog Dela.

Član 20

Osigurani slučaj podrazumeva gubitak zarade kako je on definisan nacionalnim zakonodavstvom – zbog nemogućnosti za zaštićenu osobu, koja je sposobna i raspoloživa za rad, da dobije odgovarajuće zaposlenje.

Član 21

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja lica u radnom odnosu;

- (b) bilo sve stanovnike čije imovno stanje za vreme osiguranog slučaja ne premaša granicu propisanu prema odredbama člana 67;
- (c) bilo, kada je data izjava radi primene člana 3, propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja zaposlenih u industrijskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica.

Član 22

1. Kada su zaštićene određene kategorije lica u radnom odnosu, davanje će se sastojati od periodičnog plaćanja obračunatog prema odredbama člana 65 ili člana 66.

2. Kada su zaštićeni svi stanovnici čije imovno stanje, za vreme trajanja osiguranog slučaja, ne premaša propisanu granicu, davanje će se sastojati od periodičnog plaćanja obračunatog prema odredbama člana 67.

Član 23

Davanje pomenuto u članu 22 ima se, u osiguranom slučaju, obezbediti bar zaštićenim licima koja su navršila određeni staž koji se smatra potrebnim radi sprečavanja zloupotreba.

Član 24

1. Davanje pomenuto u članu 22 ima se obezbediti za sve vreme trajanja osiguranog slučaja, s tim da njegovo trajanje može biti ograničeno:

- (a) kada su zaštićene određene kategorije lica u radnom odnosu, na 13 nedelja u toku perioda od 12 meseci;
- (b) kada su zaštićeni svi stanovnici čije imovno stanje za vreme trajanja osiguranog slučaja ne premaša propisanu granicu na 26 nedelja u toku period od 12 meseci;

2. Ako dužina davanja zavisi, na osnovu nacionalnog zakonodavstva, od dužine vremena plaćanja doprinosa ili od davanja primljenih ranije u toku jednog propisanog perioda, odredba alineje a) paragrafa 1 smatraće se zadovoljene ako prosečno trajanje davanja iznosi najmanje 13 nedelja u toku perioda od 12 meseci.

3. Davanje može da se ne isplaćuje za vreme roka čekanja od prvih 7 dana u svakom pojedinom slučaju gubitka zarade, računajući dane nezaposlenosti pre i posle privremenog zaposlenja koje ne prelazi propisano trajanje kao sastavne delove istog slučaja gubitka zarade.

4. Kada se radi o sezonskim radnicima, trajanje davanja i rok čekanja mogu biti usklađeni prema uslovima zaposlenja.

DEO V. DAVANJA ZA STAROST

Član 25

Svaki Član za koga je ovaj Deo Konvencije na snazi dužan je da obezbedi zaštićenim licima davanja za starost prema sledećim članovima ovoga Dela.

Član 26

1. Osigurani slučaj obuhvata starost preko propisane granice.
2. Propisana granica starosti ne može prelaziti šezdeset pet godina. Međutim, nadležne vlasti mogu odrediti višu granicu starosti, s obzirom na radnu sposobnost starijih lica u zemlji o kojoj se radi.
3. Nacionalno zakonodavstvo može obustaviti davanja ako lice, koje bi na ova davanja imalo pravo, obavlja određene delatnosti uz nagradu, ili smanjiti davanja koja se zasnivaju na plaćanju doprinosa, ako zarada korisnika prelazi propisani iznos, odnosno davanja koja se ne zasnivaju na uplati doprinosa, ako zarada korisnika, ili njegova druga imovina, ili obe zajedno, prelazi propisani iznos.

Član 27

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja lica u radnom odnosu;
- (b) bilo propisane kategorije aktivnog stanovništva koje sačinjavaju ukupno najmanje 20% od celokupnog broja stanovnika;
- (c) bilo sve stanovnike čija imovina za vreme osiguranog slučaja ne prelazi granicu propisanu prema odredbama člana 67;

- (d) bilo, ako je data izjava radi primene člana 3, propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja zaposlenih u industrijskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica.

Član 28

Davanje se sastoji od periodičnog plaćanja obračunatog:

- a) bilo prema odredbama člana 65 bilo prema odredbama člana 66, ako su zaštićene kategorije lica u radnom odnosu ili kategorije aktivnog stanovništva;
- b) prema odredbama člana 67, ako su zaštićeni svi stanovnici čija imovina za vreme osiguranog slučaja ne prelazi propisanu granicu.

Član 29

1. Davanje pomenuto u članu 28 ima se, u osiguranom slučaju, obezbediti bar:

- (a) zaštićenom licu koje je pre nastupanja osiguranog slučaja, prema propisanim pravilima, navršilo staž koji se sastoji bilo od 30 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja bilo od 20 godina prebivanja;
- (b) ako su u principu osigurana lica koja privređuju, zaštićenom licu koje je navršilo propisani staž plaćanja doprinosa i u čije ime su uplaćivani, u toku aktivnog perioda njegovog života, doprinosi čiji prosečan godišnji broj dostiže propisanu cifru.

2. Kada je davanje pomenuto u paragrafu 1 uslovljeno ispunjenjem minimalnog perioda plaćanja doprinosa ili zaposlenja, smanjeno davanje ima se obezbediti bar:

- (a) zaštićenom licu koje je navršilo, pre nastupanja osiguranog slučaja, prema propisanim pravilima, staž od 15 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja;
- (b) kada su u principu osigurana sva lica koja privređuju zaštićenom licu koje je navršilo propisani staž plaćanja doprinosa i u čije ime je, u toku aktivnog perioda njegovog života, uplaćena polovina propisanog godišnjeg broja doprinosa o kojima se govori u alineji b) paragrafa 1 ovog člana.

3. Odredbe paragrafa 1 ovog člana smatraće se zadovoljenim ako se davanje, obračunato prema Delu XI, ali po procentu nižem za 10% od procenta

označenog u tabeli priloženoj ovom Delu za tipskog korisnika, obezbeđuje bar svakom zaštićenom licu koje je navršilo prema propisanim pravilima, bilo 10 godina plaćanja doprinosa, ili zaposlenja, bilo 5 godina prebivanja.

4. Procenat označen u tabeli priloženoj uz Deo XI može se srazmerno smanjiti ako je staž za davanje koji odgovara umanjenom procentu viši od 10 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja, a niži od 30 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja. Ako je taj staž viši od 15 godina, smanjeno davanje odobravaće se prema paragrafu 2 ovog člana.

5. Ako je davanje pomenuto u paragrafu 1, 3 ili 4 ovog člana uslovljeno ispunjenjem minimalnog perioda plaćanja doprinosa ili zaposlenja, zaštićenom licu koje, samo zbog poodmakle starosti koju je doseglo u vreme stupanja na snagu odredaba koje omogućuju primenu ovog Dela Konvencije nije mogla ispuniti uslove propisane prema paragrafu 2 ovog člana, ima se obezbediti smanjeno davanje, osim ako se neko davanje prema odredbama paragrafa 1, 3 ili 4 ovog člana obezbeđuje takvoj osobi sa starošću višom od normalne.

Član 30

Davanja pomenuta u članovima 28. i 29. imaju se odobravati za sve vreme trajanja osiguranog slučaja.

DEO VI. DAVANJA ZA SLUČAJ NESREĆE NA POSLU I PROFESIONALNIH OBOLJENJA

Član 31

Svaki član za koga je ovaj Deo konvencije za snazi, dužan je obezbediti zaštićenim licima davanja za slučaj nesreće na poslu i profesionalnih oboljenja, prema odredbama sledećih članova ovog Dela.

Član 32

Osigurani slučajevi, ako dolaze kao posledica nesreće na poslu ili propisanih profesionalnih oboljenja, obuhvataju:

- (a) bolest;
- (b) nesposobnost za rad koja dolazi kao posledica bolesti i povlači gubitak zarade kako je on definisan nacionalnim zakonodavstvom;

- (c) potpuni ili delimični gubitak sposobnosti zarađivanja iznad propisanog stepena, kada je verovatno da će taj potpuni ili delimični gubitak biti stalan, ili odgovarajuće smanjenje fizičkog integriteta;
- (d) gubitak sredstava za život za udovicu ili decu smrću hranioca porodice; kada je u pitanju udovica, pravo na davanje može biti, prema nacionalnom zakonodavstvu uslovljeno pretpostavkom da je nesposobna da se sama izdržava.

Član 33

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo određene kategorije lica u radnom odnosu koja sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja lica u radnom odnosu, a kod davanja na koja se stiče pravo smrću hranioca porodice i supruge i decu lica u radnom odnosu tih kategorija;
- (b) bilo, ako je data izjava radi primene člana 3, propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja zaposlenih u industriskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica, a kod davanja na koja se stiče pravo smrću hranioca porodice, i supruge i decu lica u radnom odnosu tih kategorija.

Član 34

1. U pogledu bolesti, davanja obuhvataju zdravstvenu zaštitu pomenutu u paragrafu 2 i 3 ovog člana.

2. Zdravstvena zaštita podrazumeva:

- (a) opštu i specijalističku lekarsku negu licima smeštenim u bolnicama ili van bolnica, kao i preglede kod kuće;
- (b) zubnu negu;
- (c) bolničarsku negu, bilo kod kuće ili u bolnici ili nekoj drugoj zdravstvenoj ustanovi;
- (d) izdržavanje u bolnici, oporavilištu, sanatorijumu ili nekoj drugoj zdravstvenoj ustanovi;
- (e) snabdevanje zubnim, farmaceutskim i drugim medicinskim ili hirurškim sredstvima, računajući tu i proteze i njihovo održavanje kao i naočari;

(f) negu koju pruža pripadnik neke druge profesije zakonski priznate kao srodne medicinskoj, pod nadzorom lekara ili dentiste.

3. Kada je data izjava radi primene člana 3, zdravstvena zaštita treba da obuhvati bar:

- (a) negu lekara opšte medicine, računajući tu i preglede kod kuće;
- (b) negu specijalista koja se daje u bolnicama licima smeštenim u bolnicama ili licima van bolnica kao i negu specijalista koja se može davati van bolnica;
- (c) snabdevanje osnovnim farmaceutskim proizvodima, po receptu lekara ili drugog stručnog lica;
- (d) smeštaj u bolnici ako je to potrebno.

4. Lekarska nega koja se pruža prema prethodnim paragrafima treba da doprinosi očuvanju, ponovnom uspostavljanju ili poboljšanju zdravlja zaštićene osobe i njene sposobnosti za rad kao i da odgovori njenim ličnim potrebama.

Član 35

1. Vladini organi ili ustanove koji rukovode zdravstvenom zaštitom dužni su da sarađuju, kada je to korisno, sa opštim službama stručne redukcije, u cilju osposobljavanja lica sa smanjenom sposobnošću za odgovarajući rad.

2. Nacionalno zakonodavstvo može ovlastiti ove organe ili institucije da preduzmu mere u cilju profesionalne redukcije lica sa smanjenom sposobnošću.

Član 36

1. U slučaju nesposobnosti za rad, ili potpunog gubitka sposobnosti zarađivanja, kad je verovatno da će taj gubitak biti stalan, ili odgovarajućeg fizičkog integriteta, ili smrti hranioca porodice, davanje će se sastojati od periodičnog plaćanja obračunatog bilo prema odredbama člana 65, bilo prema odredbama člana 66.

2. U slučaju delimičnog gubitka sposobnosti zarađivanja, kad je verovatno da će taj gubitak biti stalan, ili u slučaju odgovarajućeg smanjenja fizičkog integriteta, davanje će se, kada je obavezno, sastojati od periodičnog plaćanja određenog u odgovarajućoj srazmeri prema davanju predviđenom

za slučaj potpunog gubitka sposobnosti zarađivanja ili odgovarajućeg smanjenja fizičkog integriteta.

3. Periodična davanja mogu biti preobraćena u jednokratna u formi kapitala:

- (a) kad je stepen nesposobnosti minimalan, ili
- (b) kad je nadležnim vlastima data garancija za njegovu pravilnu upotrebu.

Član 37

Davanja pomenuta u članovima 34 i 36 imaju se, u osiguranom slučaju, obezbediti bar zaštićenim licima zaposlenim na teritoriji Člana u momentu nastupanja nesreće ili bolesti, a ako se radi o periodičnim plaćanjima koja se daju zbog smrti hranioca porodice, i udovici kao i deci ovoga.

Član 38

Davanja pomenuta u članovima 34 i 36 imaju se odobravati za sve vreme trajanja osiguranog slučaja; međutim, u slučaju nesposobnosti za rad, davanja ne mora biti obezbeđeno za prva tri dana u svakom pojedinom slučaju gubitka zarade.

DEO VII. PORODIČNE POTPORE

Član 39

Svaki član za koga je ovaj Deo Konvencije na snazi dužan je da obezbedi zaštićenim licima porodične potpore, prema sledećim članovima ovog Dela.

Član 40

Osigurani slučaj pretstavlja opterećenost decom, prema tome kako bude propisano.

Član 41

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja lica u radnom odnosu;

- (b) bilo propisane kategorije aktivnog stanovništva, koje sačinjavaju ukupno najmanje 20% od celokupnog stanovništva;
- (c) bilo sve stanovnike čija imovina za vreme osiguranog slučaja ne prelazi propisane granice;
- (d) bilo, ako je data izjava radi primene člana 3, propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja zaposlenih u industrijskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica.

Član 42

Davanja podrazumevaju:

- (a) bilo periodično plaćanje zaštićenom licu koje je navršilo propisani staž;
- (b) bilo obezbeđenje deci ili za decu ishrane, odeće, stana, odmora ili pomoći za domaćinstvo;
- (c) bilo kombinaciju davanja predviđenih pod (a) i (b).

Član 43

Davanja pomenuta u članu 42 imaju se obezbediti bar zaštićenom licu koje je navršilo, u toku jednog određenog perioda, staž koji se može sastojati bilo od 3 meseca plaćanja doprinosa, ili zaposlenja, bilo od godine dana prebivanja, prema tome kako bude propisano.

Član 44

Ukupna vrednost davanja zaštićenim licima prema članu 42 treba da bude takva da sačinjava:

- (a) bilo 3% od plate odraslog običnog radnika – muškarca, određene prema pravilima datim u članu 66, i pomnoženo sa ukupnim brojem dece svih zaštićenih lica;
- (b) bilo 1,5% napred navedene plate pomnoženo ukupnim brojem dece svih stanovnika.

Član 45

Kada se davanja sastoje u periodičnom plaćanju ona se imaju obezbediti za sve vreme trajanja osiguranog slučaja.

DEO VIII. DAVANJA ZA SLUČAJ MATERINSTVA

Član 46

Svaki Član za koga je ovaj Deo Konvencije na snazi dužan je obezbediti zaštićenim licima davanja za slučaj materinstva, prema sledećim članovima ovog Dela.

Član 47

Osigurani slučaj obuhvata trudnoću, porođaj i njihove posledice i gubitak zarade koji iz toga proizilazi, kako je on definisan nacionalnim zakonodavstvom.

Član 48

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo, sve žene koje pripadaju propisanim kategorijama lica u radnom odnosu, a sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja lica u radnom odnosu, a u pogledu zdravstvene zaštite za slučaj materinstva i supruge lica koja pripadaju tim kategorijama;
- (b) bilo, sve žene koje pripadaju propisanim kategorijama aktivnog stanovništva, a sačinjavaju ukupno najmanje 20% od celokupnog stanovništva, a u pogledu zdravstvene zaštite za slučaj materinstva i supruge lica koja pripadaju tim kategorijama;
- (c) bilo, ako je data izjava radi primene člana 3, sve žene koje pripadaju propisanim kategorijama lica u radnom odnosu, a sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja zaposlenih u industrijskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica a u pogledu zdravstvene zaštite za slučaj materinstva, i supruge lica koja pripadaju tim kategorijama.

Član 49

1. U pogledu trudnoće, porođaja i njihovih posledica, zdravstvena zaštita treba da obuhvata lekarsku negu pomenutu u paragrafima 2 i 3 ovog člana.

2. Lekarska nega podrazumeva bar:

- (a) negu pre porođaja, za vreme porođaja i posle porođaja, koju pruža lekar ili diplomirana babica;
- (b) smeštaj u bolnici ako je to potrebno.

3. Lekarska nega pomenuta u paragrafu 2 ovog člana treba da doprinosi očuvanju, ponovnom uspostavljanju ili poboljšanju zdravlja zaštićene žene, i njene sposobnosti za rad kao i da odgovori njenim ličnim potrebama.

4. Vladini organi ili ustanove koji obezbeđuju zdravstvenu zaštitu za slučaj materinstva dužni su da svim odgovarajućim sredstvima potstiču zaštićene žene da se obraćaju opštim zdravstvenim službama koje su im stavljene na raspoloženje od strane vlasti ili drugih organizacija priznatih od strane vlasti.

Član 50

U pogledu gubitka zarade koji dolazi kao posledica trudnoće, porođaja i njihovih posledica, davanje će se sastojati od periodičnog plaćanja obračunatog bilo prema članu 65 bilo prema odredbama člana 66. Iznos periodičnog plaćanja može varirati u toku osiguranog slučaja, pod uslovom da prosečan iznos odgovara gornjim odredbama.

Član 51

Davanja pomenuta u članovima 49 i 50 imaju se u osiguranom slučaju obezbediti bar ženi koja pripada zaštićenim kategorijama a koja je ispunila staž koji se smatra potrebnim radi sprečavanja zloupotreba; davanja pomenuta u članu 49 imaju se isto tako obezbediti ženama lica koja pripadaju zaštićenim kategorijama, kada su ova navršila predviđeni staž.

Član 52

Davanja pomenuta u članovima 49 i 50 imaju se obezbediti za sve vreme trajanja osiguranog slučaja, međutim, periodična plaćanja mogu biti ograničena na 12 nedelja, osim ako je duži period odsutnosti sa posla propisan ili odobren nacionalnim zakonodavstvom, u kom slučaju plaćanja ne mogu biti ograničena na kraći period.

DEO IX. DAVANJA ZA SLUČAJ INVALIDNOSTI

Član 53

Svaki Član za koga je ovaj Deo Konvencije na snazi dužan je obezbediti zaštićenim licima davanja za slučaj invalidnosti, prema sledećim članovima ovoga Dela.

Član 54

Osigurani slučaj obuhvata nesposobnost određenog stepena za obavljanje profesionalne delatnosti, kada je verovatno da će ta nesposobnost biti stalna ili kad ona postoji i dalje po prestanku prava na naknadu za slučaj bolesti.

Član 55

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od celokupnog broja lica u radnom odnosu;
- (b) bilo propisane kategorije aktivnog stanovništva, koje sačinjavaju ukupno najmanje 20% od celokupnog stanovništva;
- (c) bilo sve stanovnike čija imovina za vreme osiguranog slučaja ne prelazi granicu propisanu prema odredbama člana 67;
- (d) bilo, ako je data izjava radi primene člana 3 propisane kategorije lica u radnom odnosu koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od ukupnog broja zaposlenih u industrijskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica.

Član 56

Davanje će se sastojati od periodičnog plaćanja obračunatog:

- (a) bilo prema odredbama člana 65, bilo prema odredbama člana 66, kada su zaštićene kategorije lica u radnom odnosu ili kategorije aktivnog stanovništva;
- (b) prema odredbama člana 67, kad su zaštićeni svi stanovnici čija imovina za vreme osiguranog slučaja ne prelazi propisanu granicu.

Član 57

1. Davanje pomenuto u članu 56 ima se u osiguranom slučaju, obezbediti bar:

- (a) osiguranom licu koje je navršilo pre nastupanja osiguranog slučaja, prema propisanim pravilima, staž koji se može sastojati bilo od 15 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja, bilo od 10 godina prebivanja;
- (b) kada su u principu zaštićena sva lica koja privređuju, zaštićenom licu koje je navršilo staž od tri godine plaćanja doprinosa, i u čije ime su uplaćeni,

u toku aktivnog perioda njihovog života, doprinosi, čiji prosečni godišnji broj dostiže propisanu cifru.

2. Kada je davanje pomenuto u paragrafu 1 uslovljeno ispunjenjem minimalnog perioda plaćanja doprinosa ili zaposlenja, smanjeno davanje ima se obezbediti bar:

- (a) zaštićenom licu koje je navršilo, pre nastupanja osiguranog slučaja, prema propisanim pravilima, staž od 5 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja;
- (b) kada su principu zaštićena sva lica koja privređuju, zaštićenom licu koje je navršilo staž od tri godine plaćanja doprinosa i u čije ime je bila uplaćena, u toku aktivnog perioda njegovog života, polovina propisanog prosečnog godišnjeg broj doprinosa o kome je reč u alineji b) paragrafa 1 ovog člana.

3. Odredbe paragrafa 1 ovog člana smatraće se zadovoljenim ako je davanje obračunato prema Delu XI ali po procentu nižem za 10 jedinica od procenta označenog u tabeli priloženoj ovom Delu za tipskog korisnika, obezbeđeno bar svakoj zaštićenoj osobi koja je navršila, prema propisanim pravilima, 5 godina plaćanja doprinosa, zaposlenja ili prebivanja.

4. Srazmerno smanjenje procenta naznačenog u tabeli priloženoj Delu XI može biti izvršeno ako je staž za davanje, koji odgovara smanjenom procentu, viši od 5 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja, a niži od 15 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja. Smanjeno davanje odobravaće se prema paragrafu 2 ovog člana.

Član 58

Davanja pomenuta u članovima 56 i 57 imaju se odobravati za sve vreme trajanja osiguranog slučaja ili do njihove zamene davanjem za starost.

DEO X. DAVANJA ČLANOVIMA PORODICE ZA SLUČAJ SMRTI HRANIoca PORODICE

Član 59

Svaki Član za koga je ovaj Deo Konvencije na snazi, dužan je obezbediti zaposlenim licima davanja za slučaj smrti hranioca porodice, prema sledećim članovima ovoga Dela.

Član 60

1. Osigurani slučaj podrazumeva gubitak sredstava za život koji nastaje za udovicu ili decu smrću hranioca porodice; kad je u pitanju udovica, pravo na davanje može biti uslovljeno, prema nacionalnom zakonodavstvu, pretpostavkom da je nesposobna da se sama izdržava.

2. Nacionalno zakonodavstvo može obustaviti davanje ako lice koje bi na to imalo pravo, obavlja izvesne propisane delatnosti uz nagradu, ili smanjiti davanja koja se zasnivaju na plaćanje doprinosa, ako zarada korisnika prelazi iznos, kao i davanja koja se ne zasnivaju na plaćanju doprinosa, ako zarada korisnika ili druga njegova imovina, ili obe zajedno, prelaze propisani iznos.

Član 61

Krug zaštićenih lica obuhvata:

- (a) bilo suprugu i decu hranioca porodice koji pripada određenim kategorijama lica u radnom odnosu, a koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% od ukupnog broja lica u radnom odnosu;
- (b) bilo suprugu i decu hranioca porodice koji pripada propisanim kategorijama aktivnog stanovništva, koje sačinjavaju ukupno najmanje 20% od celokupnog stanovništva;
- (c) bilo sve udovice i svu decu, stalne stanovnike, koja su izgubila svog hranioca porodice, a čija imovina ne prelazi za vreme osiguranog slučaja granice, određene prema odredbama člana 67;
- (d) bilo, kada je data izjava radi primene člana 3, suprugu i decu hranioca porodice koji pripada propisanim kategorijama lica u radnom odnosu, koje sačinjavaju ukupno najmanje 50% celokupnog broja zaposlenih u industrijskim preduzećima koja zapošljavaju najmanje 20 lica.

Član 62

Davanje će se sastojati od periodičnog plaćanja obračunatog:

- (a) bilo prema odredbama člana 65, bilo prema odredbama člana 66, kad su zaštićene kategorije lica u radnom odnosu ili kategorije aktivnog stanovništva;
- (b) prema odredbama člana 67, kad su zaštićeni svi stanovnici čija imovina za vreme osiguranog slučaja ne prelazi propisanu granicu.

Član 63

1. Davanje pomenuto u članu 62 ima se, za vreme osiguranog slučaja, obezbediti bar:

- (a) zaštićenom licu čiji je hranilac porodice navršio, prema propisanim pravilima, staž koji se može sastojati bilo od 15 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja, bilo 10 godina prebivanja;
- (b) kada su u načelu zaštićene žene i deca svih lica koja privređuju – zaštićenom licu čiji je hranilac porodice navršio staž od tri godine plaćanja doprinosa, pod uslovom da su, u ime tog hranioca porodice, uplaćeni, u toku aktivnog perioda njegovog života, doprinosi čiji prosečni godišnji broj dostiže propisanu cifru.

2. Kada je odobravanje davanja pomenutog u paragrafu 1 uslovljeno ispunjenjem minimalnog perioda plaćanja doprinosa ili zaposlenja, smanjeno davanje ima se obezbediti bar:

- (a) zaštićenom licu čiji je hranilac porodice navršio, prema propisanim pravilima, staž od 5 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja;
- (b) kada su u načelu zaštićene žene i deca svih lica koja privređuju – zaštićenom licu čiji je hranilac porodice navršio staž od tri godine plaćanja doprinosa, pod uslovom da je, u ime toga hranioca porodice, uplaćena u toku aktivnog perioda njegovog života, polovina propisanog prosečnog godišnjeg broja doprinosa o kome je reč u alineji (b) paragrafa 1 ovog člana.

3. Odredbe paragrafa 1 ovog člana smatraće se zadovoljenim kada je davanje, obračunato prema delu XI, ali po procentu nižem za 10 jedinica od procenta označenog u tabeli priloženoj ovom Delu za tipskog korisnika, obezbeđeno bar svakom zaštićenom licu, čiji je hranilac porodice navršio, prema propisanim pravilima, pet godina plaćanja doprinosa, zaposlenja ili prebivanja.

4. Srazmerno smanjenje procenta označenog u tabeli priloženoj Delu XI može se izvršiti, ako je staž za davanje koji odgovara smanjenom procentu viši od pet godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja, a niži od 15 godina plaćanja doprinosa ili zaposlenja. Smanjeno davanje odobravaće se prema paragrafu 2 ovog člana.

5. Može se propisati minimalno trajanje braka kao uslov za pravo na davanje za slučaj smrti hranioca porodice udovici bez dece, za koju se pretpostavlja da je nesposobna da se sama izdržava.

Član 64

Davanja pomenuta u članovima 62. i 63. imaju se odobravati za sve vreme trajanja osiguranog slučaja.

DEO XI. OBRAČUNAVANJE PERIODIČNIH PLAĆANJA

Član 65

1. Za svako periodično plaćanje na koje se primenjuje ovaj član, iznos davanja, povećan za iznos porodičnih potpora, koje se daju za vreme osiguranog slučaja, treba da bude za tipskog korisnika, označenog u tabeli priloženoj ovom Delu i za osigurani slučaj u pitanju, najmanje jednak procentu označenom u toj tabeli, u odnosu na ukupnu raniju zaradu korisnika ili njegovog hranioca porodice i iznos porodičnih potpora koje se daju zaštićenom licu koje ima iste porodične obaveze kao tipski korisnik.

2. Ranija zarada korisnika ili njegovog hranioca porodice računaće se prema propisanim pravilima, a kada su zaštićena lica ili njihovi hranioci porodice svrstani u razrede prema svojoj zaradi, ranija zarada će se računati prema osnovnim zaradama razreda kojima pripadaju.

3. Za iznos davanja ili zaradu koja se uzima u obzir za obračun davanja, može biti propisan maksimum, pod uslovom da taj maksimum bude određen tako da odredbe paragrafa 1 ovog člana budu zadovoljene, kada je ranija zarada korisnika ili njegovog hranioca porodice niža ili jednaka plati kvalifikovanog radnika – muškarca.

4. Ranija zarada korisnika ili njegovog hranioca porodice, plata kvalifikovanog radnika – muškarca, davanja i porodične potpore računaće se po istoj vremenskoj osnovi.

5. Za ostale korisnike davanje će se odrediti tako da bude u primernoj srazmeri sa primanjem tipskog korisnika.

6. Za primenu ovog člana kao kvalifikovani radnik – muškarac smatraće se:

- (a) bilo ađuster ili strugar u mehaničkoj industriji izuzev industrije električnih mašina;
- (b) bilo tipski kvalifikovani radnik određen prema odredbama sledećeg paragrafa;

- (c) bilo lice čija je zarada jednaka ili viša od zarada 75% svih zaštićenih lica, računajući te zarade na godišnjoj osnovi ili na osnovi kraćeg vremenskog perioda, prema tome kako bude propisano;
- (d) bilo lice čija zarada iznosi 125% od prosečne zarade svih zaštićenih lica.

7. Tipiski kvalifikovani radnik za primenu alineje b) prehotnog paragrafa biće izabran iz razreda koji obuhvata najveći broj lica muškog pola osiguranih za taj slučaj, ili hranilaca porodice zaštićenih lica, iz grane koja takođe obuhvata najveći broj tih zaštićenih lica ili hranilaca porodice; u tom cilju koristiće se tipska međunarodna klasifikacija industrija svih grana ekonomske delatnosti, usvojena od strane Ekonomskog i socijalnog saveta Organizacije Ujedinjenih nacija na njegovom sedmom zasedanju, 27. avgusta 1948. godine, koja je pridodata kao prilog ovoj Konvenciji, vodeći računa o svim izmenama koje bi mogle biti donete.

8. Kada davanja variraju prema oblastima, kvalifikovani radnik – muškarac izabraće se za svaku od oblasti, prema odredbama paragrafa 6 i 7 ovog člana.

9. Plata kvalifikovanog radnika – muškarca odrediće se na osnovu plate za normalno radno vreme, određeno bilo kolektivnim ugovorima, bilo nacionalnim zakonodavstvom ili na osnovu istog, bilo običajem, računajući tu i dodatke na skupoću, ako postoje; ako se ovako određene plate razlikuju prema oblastima, a paragraf 8 ovog člana nije primenjen, uzeće se srednja plata.

10. Iznosi periodičnih plaćanja koja su u toku za slučaj smrti, nesreće na poslu i profesionalnih oboljenja (izuzev onih koja se daju za slučaj nespособnosti za rad), za slučaj invalidnosti i smrti hranioca porodice, revidiraće se posle znatnih promena opšteg nivoa zarada koje nastanu zbog osetnih promena troškova života.

Član 66

1. Za svako periodično plaćanje na koje se primenjuje ovaj član, iznos davanja, povećan za iznos periodičnih potpora koje se daju za vreme osiguranog slučaja, treba da bude za tipskog korisnika označenog u tabeli priloženoj ovom Delu i za osigurani slučaj u pitanju, najmanje jednak procentu označenom u toj tabeli, u odnosu na ukupnu platu običnog odraslog radnika – muškarca i iznos porodičnih potpora koje se daju zaštićenom licu koje ima iste porodične obaveze kao tipski korisnik.

2. Plata običnog odraslog radnika – muškarca, davanje i porodične potpore računaće se po istoj vremenskoj osnovi.

3. Za ostale korisnike, davanje će se odrediti tako da bude u primernom odnosu sa primanjem tipskog korisnika.

4. Za primenu ovog člana, kao običan radnik – muškarac smatraće se:

(a) bilo tipski običan radnik u mehaničkoj industriji izuzev industrije električnih mašina;

(b) bilo tipski običan radnik određen prema odredbama sledećeg paragrafa.

5. Tipski običan radnik, za primenu alineje b) prethodnog paragrafa izabraće se iz razreda koji obuhvata najveći broj lica muškog pola osiguranih za taj slučaj, ili hranioca porodice zaštićenih lica, u grani koja takođe obuhvata najveći broj tih zaštićenih lica ili hranilaca porodice; u tom cilju koristiće se tipska međunarodna klasifikacija industrija svih grana ekonomske delatnosti, usvojena od strane Ekonomskog i socijalnog saveta Organizacije Ujedinjenih nacija na njegovom sedmom zasedanju, 27. avgusta 1948. godine, koja je pridodata kao prilog ovoj Konvenciji, vodeći računa o svim izmenama, koje bi mogle biti donete.

6. Kada davanja variraju prema oblastima, običan odrasli radnik – muškarac izabraće se, za svaku od oblasti, prema odredbama paragrafa 4 i 5 ovog člana.

7. Plata običnog odraslog radnika – muškarca odrediće se na osnovu plate za normalno radno vreme, određene bilo kolektivnim ugovorima, bilo nacionalnim zakonodavstvom ili na osnovu njega, bilo običajem, računajući tu i dodatke na skupoću, ako postoje; kada se ovako određene plate određuju prema oblastima, a paragraf 6 ovog člana nije primenjen, uzeće se srednja plata.

8. Iznosi periodičnih plaćanja koja su u toku za slučaj starosti, nesreće na poslu i profesionalnih oboljenja (izuzev onih koja se daju za slučaj nesposobnosti za rad), za slučaj invalidnosti i smrti hranioca porodice, revidiraće se posle znatnih promena opšteg nivoa zarade koje nastanu zbog osetnih promena troškova života.

Član 67

Za svako porodično plaćanje na koje se ovaj član primenjuje:

- (a) iznos davanja ima biti određen prema propisanoj skali ili prema skali određenoj od strane nadležnih vlasti prema propisanim pravilima;
- (b) iznos davanja može biti smanjen samo u meri u kojoj druga imovina porodice korisnika prelazi osnovne iznose propisane ili utvrđene od strane nadležnih vlasti prema propisanim pravilima;
- (c) zbir davanja i druge imovine, po odbitku odnosnih iznosa pomenutih u napred navedenoj alineji b), mora biti dovoljan da osigura porodici korisnika zdrave i pristojne uslove života i ne može biti niži od iznosa davanja obračunatog prema odredbama člana 66;
- (d) odredbe alineje c) smatraće se zadovoljenim ako ukupan iznos davanja isplaćenih na osnovu ovog Dela prelazi za najmanje 30% ukupni iznos davanja koji bi se odbio primenom odredaba člana 66 i odredaba:
 - (i) alineje (b) člana 15 Dela III;
 - (ii) alineje (b) člana 27 Dela V;
 - (iii) alineje (b) člana 55 Dela IX;
 - (iv) alineje (b) člana 61 Dela X.

TABLICA (PRILOG DELU XI)

Periodična plaćanja tipskim korisnicima

Deo	Osigurani slučaj	Tipski korisnik	Procenat
III	bolest	muškarac sa ženom i 2 dece	45
IV	nezaposlenost	muškarac sa ženom i 2 dece	45
V	starost	muškarac sa ženom u dobu starosti za penziju	40
VI	nesreća na poslu i profesionalna oboljenja:		
	nesposobnost za rad	muškarac sa ženom i 2 dece	50
	invalidnost	muškarac sa ženom i 2 dece	50
	smrt hranioca porodice	udovica sa dvoje dece	40
VIII	materinstvo	žena	45
IX	invalidnost	muškarac sa ženom i 2 dece	40
X	smrt hranioca porodice	udovica sa dvoje dece	40

DEO XII. JEDNAKOST POSTUPKA PREMA STRANIM DRŽAVLJANIMA

Član 68

1. Stanovnici strani državljani treba da imaju ista prava kao domaći državljani. Međutim, u pogledu davanja ili delova davanja koja se finansiraju isključivo ili pretežno iz javnih fondova, kao i u pogledu prelaznih režima, mogu se za strane državljane i za domaće državljane rođene van teritorije Člana, propisati posebne odredbe.

2. U sistemima socijalnog obezbeđenja na bazi doprinosa, čija se zaštita primenjuje na lica u radnom odnosu, zaštićena lica koja su državljani nekog drugog Člana koji je prihvatio obaveze koje proističu iz odgovarajućeg Dela Konvencije, treba da imaju u pogledu tog Dela ista prava kao državljani zainteresovanog Člana. Pri svemu tome primena ovog paragrafa može biti uslovljena postojanjem bilateralnog ili multilateralnog sporazuma na bazi reciprociteta.

DEO XIII. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Član 69

Davanje na koje bi zaštićeno lice imalo pravo primenom bilo kojeg od Delova II do X ove Konvencije može biti obustavljeno u meri koja se može propisati:

- (a) dotle dok se zainteresovano lice ne nalazi na teritoriji Člana;
- (b) dotle dok se zainteresovano lice izdržava iz javnih fondova ili o trošku neke ustanove ili službe socijalnog obezbeđenja; međutim, ako visina davanja prelazi troškove tog izdržavanja razlika treba da se odredi licima koje korisnik izdržava;
- (c) dotle dok zainteresovano lice prima u novcu neko drugo davanje socijalnog obezbeđenja, izuzev porodične potpore, i kroz ceo period za vreme kojega prima naknadu za isti osigurani slučaj sa druge strane, pod rezervom da deo davanja, koji se obustavlja, ne prelazi drugo davanje ili naknadu koju prima sa druge strane;
- (d) ako je zainteresovano lice pokušalo da prevarom postigne neko davanje;
- (e) ako je osigurani slučaj izazvan zločinom ili prestupom učinjenim od strane zainteresovanog lica;

- (f) ako je osigurani slučaj namerno izazvan od strane zainteresovanog lica;
- (g) u shodnim slučajevima, kada zainteresovano lice propušta da koristi zdravstvene službe ili službe za readaptaciju koje mu stoje na raspoloženju ili se ne pridržava pravila propisanih za proveravanje postojanja osiguranog slučaja, ili za vladanje korisnika davanja;
- (h) u pogledu davanja za nezaposlenost, ako zainteresovano lice propušta da koristi službe za posredovanje rada koje mu stoje na raspoloženju;
- (i) u pogledu davanja za nezaposlenost, ako je zainteresovano lice izgubilo zaposlenje usled obustave posla nastale zbog radnog spora, ili ako je svojevolumino napustilo posao bez opravdanih razloga;
- (j) u pogledu davanja za slučaj smrti hranioca porodice dotle, dok udovica živi u divljem braku.

Član 70

1. Svaki molilac mora imati pravo na žalbu u slučaju odbijanja od davanja ili osporavanja njegove vrste i visine.

2. Kada je kod primene ove Konvencije administracija zdravstvene zaštite poverena vladinom organu odgovornom pred parlamentom, pravo žalbe predviđeno u paragrafu 1 ovog člana može biti zamenjeno pravom postavljanja zahteva da nadležna vlast ispita svaki prigovor u vezi sa odbijanjem od zdravstvene zaštite ili kvalitetom primljene lekarske nege.

3. Ako se zahtevi podnose specijalnim sudovima za pitanja socijalnog obezbeđenja u kojima su zastupljena zaštićena lica, pravo žalbe može i da se ne odobrava.

Član 71

1. Davanja koja se odobravaju primenom ove Konvencije i administrativni troškovi vezani za ta davanja imaju se finansirati kolektivno putem doprinosa ili poreza, ili na oba načina, ali tako da lica slabog imovnog stanja ne budu suviše opterećena, vodeći pri tome računa o ekonomskoj situaciji Člana i kategorija zaštićenih lica.

2. Ukupan iznos doprinosa za osiguranje koji plaćaju zaštićena lica u radnom odnosu ne može biti viši od 50% ukupnog iznosa sredstava namenjenih za zaštitu lica u radnom odnosu, njihovih supruga i dece. Da bi se utvrdilo

da li je ovaj uslov zadovoljen, sva davanja koja Članovi odobravaju u vezi primene ove Konvencije mogu se posmatrati u celini, izuzimajući porodične potpore kao i davanje za slučaj nesreće na poslu i profesionalnih oboljenja, ako ova poslednja davanja predstavljaju posebnu granu.

3. Član mora preuzeti opštu odgovornost u pogledu službe davanja koja se dodeljuju primenom ove Konvencije i preduzeti sve potrebne mere da bi se postigao ovaj cilj; on mora obezbediti, ako je potrebno, da se potrebna ispitivanja i aktuarski proračuni u pogledu finansijske ravnoteže, stopa doprinosa ili poreza namenjenih za pokriće osiguranih slučajeva u pitanju, periodično vrše u svakom slučaju pre svake izmene u davanjima.

Član 72

1. Kada administraciju vrši ustanova čiji status regulišu vlasti ili vladin organ odgovoran pred parlamentom, predstavnici zaštićenih lica treba da učestvuju u administraciji ili da joj budu pridodati sa savetodavnim pravom pod propisanim uslovima; nacionalno zakonodavstvo može takođe predvideti učešće predstavnika poslodavca i vlasti.

2. Član mora preuzeti opštu odgovornost za dobru administraciju ustanova i službi koje sudeluju u primeni ove Konvencije.

DEO XIV. OSTALE ODREDBE

Član 73

Ova Konvencija se neće primenjivati:

- (a) na osigurane slučajeve nastale pre stupanja na snagu odgovarajućeg Dela konvencije za zainteresovanog Člana;
- (b) na davanja odobrena za osigurane slučajeve koji su nastali posle stupanja na snagu odgovarajućeg Dela Konvencije za zainteresovanog člana, u meri u kojoj prava na ta davanja proističu iz perioda ranijih od datuma stupanja na snagu.

Član 74

Ne može se smatrati da ova Konvencija menja bilo koju od postojećih konvencija.

Član 75

Ako u nekoj konvenciji usvojenoj kasnije od strane Konferencije, koja bi se odnosila na jedno ili više pitanja iz ove Konvencije bude tako određeno, odredbe ove Konvencije koje budu specificirane u novoj konvenciji prestaće da se primenjuju kod svakog Člana koji je ratifikovao novu konvenciju, od datuma njenog stupanja na snagu za zainteresovanog Člana.

Član 76

1. Svaki Član koji ratifikuje ovu Konvenciju obavezuje se da u godišnjem izveštaju o primeni Konvencije koji je dužan da podnese prema članu 22 Ustava Međunarodne organizacije rada, pruži:

- (a) potpuna obaveštenja o zakonodavstvu koje obezbeđuje primenu odredaba Konvencije;
- (b) dokaze da je udovoljeno statističkim zahtevima formulisanim u:
 - (i) članovima 9 (a), (b), (c) ili (d); 15 (a), (b) ili (d); 21 (a) ili (c); 27 (a), (b) ili (d); 33 (a) ili (b); 41 (a), (b) ili (d); 48 (a), (b) ili (c); 55 (a), (b) ili (d); 61 (a), (b) ili (d) u pogledu broja zaštićenih lica.
 - (ii) članovima 44, 65, 66 ili 67 u pogledu iznosa davanja;
 - (iii) alineji a) paragrafa 2 člana 18 u pogledu trajanja naknade za slučaj bolesti;
 - (iv) paragrafu 2 člana 24 u pogledu trajanja davanja za slučaj nezaposlenosti;
 - (v) paragrafu 2 člana 71 u pogledu srazmere sredstava koja potiču od doprinosa lica u radnom odnosu.

Ti dokazi treba da se daju, držeći se u pogledu načina njihovog podnošenja, što je više moguće, sugestija datih od strane Administrativnog saveta Međunarodnog biroa rada, u cilju veće jedoobraznosti u tom pogledu.

2. Svaki Član koji ratifikuje ovu Konvenciju dostavljaće u odgovarajućim vremenskim periodima, prema tome, kako bude odlučio Administrativni savet, izveštaje o stanju svoga zakonodavstva i prakse u pogledu odredaba svakog od Delova II do X Konvencije koji nisu naznačeni u ratifikaciji odnosno Člana ili u nekoj kasnijoj izjavi datoj u vezi primene člana 4.

Član 77

1. Ova Konvencija ne primenjuje se na pomorce i na pomorske ribare; odredbe o zaštiti pomoraca i pomorskih ribara usvojila je Međunarodna konferencija rada u Konvenciji o socijalnom obezbeđenju pomoraca 1946 i u Konvencijama o penzijama pomoraca, 1946.

2. Član može isključiti pomorce i pomorske ribare iz broja bilo lica u radnom odnosu, bilo aktivnog stanovništva, bilo stalno nastanjenih lica, koji se uzimaju u obzir za izračunavanje procenta lica u radnom odnosu ili stalno nastanjenih lica, zaštićenih primenom bilo kojeg od Delova II do X koji je ratifikovan.

DEO XV. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 78

Službene ratifikacije ove Konvencije biće dostavljene Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada, koji će ih registrovati.

Član 79

1. Ova Konvencija vezivaće same Članove Međunarodne organizacije rada čija ratifikacija bude registrovana od strane Generalnog direktora.

2. Konvencija će stupiti na snagu po isteku 12 meseci, pošto registracije dva Člana budu registrovane od strane Generalnog direktora.

3. Posle toga, ova će Konvencija stupiti na snagu za svakog Člana po isteku 12 meseci od datuma kada njegova ratifikacija bude registrovana.

Član 80

1. Izjave koje budu dostavljene Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada, saobrazno paragrafu 2 člana 35 Ustava Međunarodne organizacije rada, treba da sadrže podatke o:

- (a) teritorijama za koje se zainteresovani Član obavezuje da odredbe Konvencije ili nekih njenih Delova primeni bez izmene;
- (b) teritorijama za koje se on obavezuje da odredbe Konvencije ili nekih njenih Delova primeni sa izmenama, kao i u čemu se sastoje te izmene;

- (c) teritorijama za koje je Konvencija neprimenjiva, i u tom slučaju zbog kojih je razloga neprimenjiva;
- (d) teritorijama za koje on rezerviše svoju odluku dok se temeljnije ne prouči situacija u pogledu tih teritorija.

2. Obaveze pomenute u alinejama (a) i (b) prvog paragrafa ovog člana smatraće se kao sastavni deo ratifikacije i imaće isto dejstvo.

3. Svaki Član može se, putem nove izjave, odreći svih ili samo nekih rezervi sadržanih u svojoj ranijoj izjavi datoј na osnovu alineje (b), (c) i (d) prvog paragrafa ovog člana.

4. Svaki Član može u toku perioda za vreme kojega se ova Konvencija može otkazati saobrazno odredbama člana 82, dostaviti Generalnom direktoru novu izjavu kojom se menja u svakom drugom pogledu svaka ranija izjava i obaveštava o situaciji na određenim teritorijama.

Član 81

1. Izjave dostavljene Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada saobrazno paragrafima 4 i 5 člana 35 Ustava Međunarodne organizacije rada, treba da pružaju podatke o tome da li će se odredba Konvencije ili njenih Delova na koje se te izjave odnose primenjivati na teritoriju sa ili bez izmena; kada iz izjave proizlazi da se odredbe Konvencije ili nekih njenih Delova primenjuju pod rezervom izmena, ona mora precizirati u čemu se sastoje te izmene.

2. Član ili Članovi ili zainteresovana međunarodna vlast mogu se, kasnijom izjavom, u celini ili delimično, odreći prava da se pozivaju na izmene naznačene u nekoj ranijoj izjavi.

3. Član ili Članovi ili zainteresovana Vlast mogu za vreme perioda u toku kojega se Konvencija može otkazati saobrazno odredbama člana 82 dostaviti Generalnom direktoru novu izjavu koja menja, u svakom drugom pogledu, neku raniju izjavu i obaveštava o situaciji u pogledu primene ove Konvencije.

Član 82

1. Svaki Član koji je ratifikovao ovu Konvenciju može, po isteku perioda od deset godina posle njenog prvobitnog stupanja na snagu otkazati Konvenciju ili neki od njenih Delova II do X, ili više njih, aktom upućenim

Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada, koji će ga registrovati. Otkaz stupa na snagu posle godinu dana pošto bude registrovan.

2. Svaki član koji je ratifikovao ovu Konvenciju a koji u toku godine dana po isteku perioda od 10 godina, pomenutog u prethodnom paragrafu, ne bude koristio mogućnost otkaza predviđenu ovim članom, biće vezan za novi period od deset godina, a posle toga moći će otkazati Konvenciju ili neke od njenih Delova II do X, ili više njih, po isteku svakog perioda od deset godina, pod uslovom predviđenim ovim članom.

Član 83

1. Generalni direktor Međunarodne organizacije rada notificiraće svima Članovima Međunarodne organizacije rada registrovanje svih ratifikacija, izjava i otkaza koji mu budu dostavljeni od strane Članova Organizacije.

2. Obaveštavajući Članove Organizacije o drugoj registraciji koja mu bude dostavljena, Generalni direktor skrenuće pažnju Članovima Organizacije na datum kojega ova Konvencija stupa na snagu.

Član 84

Saobrazno članu 102 Povelje Ujedinjenih nacija, Generalni direktor Međunarodnog biroa rada dostaviće Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija radi registracije potpuna obaveštenja o svim ratifikacijama, svim izjavama i svim otkazima koje bude registrovao prema prethodnim članovima.

Član 85

Svaki put kada bude smatrao za potrebno, Administrativni savet Međunarodnog biroa rada podneće Opštoj konferenciji izveštaj o primeni ove Konvencije i ispitaće da li je poželjno da se na dnevni red Konferencije stavi pitanje njene potpune ili delimične revizije.

Član 86

1. U slučaju da Konferencija usvoji neku konvenciju koja u potpunosti ili delimično menja ovu Konvenciju, osim ako nova konvencija predviđa drukčije:

(a) ratifikacija nove konvencije od strane nekog Člana povlačiće ipso iure, bez obzira na napred navedeni član 62, neposredni otkaz ove Konvencije, pod rezervom da je nova konvencija koja menja raniju stupila na snagu;

(b) od dana stupanja na snagu nove konvencije, ova Konvencija prestaće da bude otvorena za ratifikaciju Članovima.

2. Ova Konvencija ostaće u svakom slučaju na snazi, po formi i sadržini za Članove koji je budu ratifikovali, a koji ne ratifikuju novu konvenciju.

Član 87

Francuski i engleski tekst ove Konvencije jednako su verodostojni.

Aneks konvenciji pod naslovom Međunarodna standardna klasifikacija ekonomskih aktivnosti po industrijskim sektorima (ažurirano do 1969. godine) izostavljen

